

СХВАЛЕНО

**Рішення педагогічної ради
Бориславської гімназії №6
Бориславської міської ради
Львівської області
Протокол №1 від 29.08.2024 р.**

ЗАТВЕРДЖЕНО

**Директор
Бориславської гімназії №6
Бориславської міської ради
Львівської області
_____ О.В. Шепіда**

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
«УКРАЇНСЬКА МОВА. 7 КЛАС»**

Розроблена на основі модельної навчальної програми «Українська мова. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Заболотний О.В., Заболотний В.В., Лавринчук В.П., Плівачук К.В., Попова Т.Д.)

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Movno-literat.osv.hal/Ukrayinska.mova.7-9.klas.Zabolotnyy.ta.in.02.08.2023.pdf>

До підручника «Заболотний О. В., Заболотний В. В. Українська мова: підручник для 7-го класу закл. загальн. середн. освіти. «Генеза», 2024»

<https://shkilni-pidruchnyky.com/7-klas/ukrayinska-mova/zabolotnyy-2024>

2024-2025 н.р.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма «**УКРАЇНСЬКА МОВА. 7 КЛАС**» розроблена на основі Модельної навчальної програми «Українська мова. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори **Заболотний О.В., Заболотний В.В., Лавринчук В.П., Плівачук К.В., Попова Т.Д**) (наказ Міністерства освіти і науки України від 24 липня 2023 № 883) та Державного стандарту базової середньої освіти (затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898).

Українська мова не просто виконує комунікативну функцію, вона – одухотворення нашого життєдайного середовища. Вільне володіння державною мовою забезпечує можливість здобувачам освіти задовольняти соціальні, культурні, освітні потреби, сприяє об'єднанню суспільства. Для навчання української мови та формування ціннісних орієнтацій особистості створено цю навчальну програму.

У цій навчальній програмі визначено мету, завдання, принципи, очікувані результати навчання учнів / учениць, зміст навчального предмета та види навчальної діяльності. У контексті сучасних освітніх пріоритетів мета навчання української мови – формування компетентного мовця, національно свідомої, духовно багатой мовної особистості.

Основні завдання предмета «Українська мова» – навчити вільно, комунікативно доцільно користуватися засобами української мови; виховати свідоме прагнення до вивчення української мови; сформувати духовний світ учнів / учениць, цілісні світоглядні уявлення, загальнолюдські ціннісні орієнтири; розвинути мислення, пам'ять, творчі здібності, естетичні почуття, самоповагу та впевненість у собі. Знання мають стати інструментом у розв'язанні життєвих проблем, засобом особистісного розвитку, соціалізації, успішного професійного становлення та облаштування свого життя.

Навчальну програму зорієнтовано на компетентнісне навчання української мови та формування наскрізних умінь, визначених Державним стандартом: читати з розумінням, висловлювати власну думку усно й письмово, критично та системно мислити, діяти творчо, виявляти ініціативність, здатність логічно обґрунтувати позицію, конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми. Основою формування ключових компетентностей є особистісні якості, індивідуальний, соціальний, культурний і навчальний досвід учнів / учениць; їхні потреби та інтереси, які мотивують до активного навчання; знання, уміння та ставлення, що формуються в освітньому, соціокультурному та інформаційному середовищі, у різних життєвих ситуаціях.

Навчання української мови ґрунтується на таких принципах:

- науковості, доступності, зв'язку теорії з практикою, міцності, наступності й перспективності, системності й послідовності;
- позитивної емоційності, використанні методів і прийомів, які задовольняють допитливість;
- науковості й доступності навчального матеріалу;
- комунікативної спрямованості освітнього процесу.

Рекомендована кількість годин на вивчення української мови в 7 – 9 класах – **3 години (105 годин на рік)**. Кількість годин на вивчення тієї чи тієї теми вчитель / вчителька розподіляє самостійно.

Програма для кожного класу складається з логічно завершених тематичних модулів (частин), послідовність яких за потреби можна змінювати.

Сформульовані в кожному модулі **ціннісні орієнтири**, не обмежуючи академічної свободи вчителя / вчительки, мають на меті допомогти вибрати тематику творчих робіт і дидактичного матеріалу, урізноманітнити й структурувати навчальну діяльність, сформувати в учнів / учениць компетентності, необхідні для успішної самореалізації в суспільстві. Цінності — це те, що особливо важливе для людини, джерело мотивації діяльності. Їх усвідомлення та реалізація дають можливість сформуватись особистості. Особливу увагу в контексті сьогодення належить приділити формуванню громадянськості, патріотизму. Громадянськість – духовно-моральна цінність, світоглядно-психологічна характеристика людини, що зумовлена її державною самоідентифікацією, усвідомленням належності до конкретної країни. Результатом процесу формування громадянськості є набуття особистістю 3 громадянської позиції, заснованої на ідеях і почуттях соціальної відповідальності, моральної, національної гідності. Патріотизм – одна з основоположних цінностей людського суспільства протягом усіх періодів історичного розвитку, основа національної ідентичності, державного будівництва й національної безпеки. Значення патріотизму зростає в критичних ситуаціях історичного розвитку: під час війни, загострення соціальних конфліктів, природних катаклізмів. Учні / учениці мають не тільки ідентифікувати себе з українським народом, але й прагнути розбудовувати свою країну, працювати на її благо, захищати, дотримуватися законів України, володіти державною мовою, а також визнавати пріоритети прав людини, поважати свободу, демократію, справедливість.

Визначені в програмі переліки ціннісних орієнтирів можна доповнювати та скорочувати.

Очікувані результати навчання, які окреслено в першій колонці основної частини навчальної програми, – це результати, яких потрібно досягти на певному етапі освітнього процесу. Їх визначено згідно з вимогами до обов’язкових результатів навчання в мовно-літературній освітній галузі (додаток 2 до Державного стандарту).

Орієнтовну послідовність досягнення очікуваних результатів навчання учнів / учениць забезпечено структуруванням змісту навчального предмета з використанням розділів, тем (тематик). Пропонований зміст окреслює рекомендований обсяг навчального матеріалу, який потрібно опанований за певний період навчання в процесі досягнення очікуваних результатів.

Серед наведених у програмі видів навчальної діяльності (третя колонка основної частини) учитель / вчителька може обирати ті, які вважає найбільш актуальними й доцільними. Для зручності традиційно виділено уроки розвитку мовлення, які також є орієнтовними. У програмі виокремлено мовну та мовленнєву лінії. Мовна лінія забезпечує засвоєння знань про мовну систему та формування відповідних умінь і навичок. Мовленнєву лінію, зміст якої реалізують на кожному уроці, скеровано на формування комунікативних умінь і навичок. Обов’язковим компонентом є культура мовлення, яка передбачає правильну вимову та слововживання, чітку побудову речень, логічний зв’язок між ними в тексті.

Програма створює умови для активізації навчально-виховної діяльності, що передбачає: збагачення змісту навчального матеріалу емоційною, особистісно значущою інформацією; впровадження особистісно орієнтованого спілкування;

утвердження людської гідності; використання діалогу як основної форми навчального спілкування; створення на уроках позитивної емоційної атмосфери; гнучкість форм організації різних видів діяльності (індивідуальна, парна, групова, колективна). Міжпредметні зв'язки сприятимуть розвитку інтелектуальних і моральних якостей особистості, комунікативних умінь і навичок. Сучасні педагогічні технології (навчання в співпраці, проектна діяльність, використання інформаційних технологій) забезпечать індивідуалізацію та диференціацію навчання.

У програмі враховано наступність між циклами навчання. Вона є логічним продовженням модельної навчальної програми з української мови адаптаційного циклу (5 – 6 класи), створеної цим самим авторським колективом.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

7-й клас (105 годин на рік; 3 години на тиждень)

п/п	К-ть год	Зміст навчального предмета	Очікувані результати	Види навчальної діяльності
ВСТУП (2 год) Українська мова єднає нас 1 год+1 год РМ=2 год <u>Ціннісні орієнтири</u> • Усвідомлення того, що українська мова єднає громадян України, робить Україну сильною європейською державою, а цивілізований світ сприймає носіїв української як сміливих, волелюбних і нескорених. Гордість за свій народ і свою державу. • Повага до державних символів України. • Усвідомлення мовних обов'язків громадянина держави. • Цінності духовної єдності поколінь. Цінності історії свого роду. • Готовність спілкуватись українською як підтвердження духовного становлення та культурного рівня особистості. • Доброзичливе спілкування.				
	1+1РМ=2 год	МОВНА ЛІНІЯ • Мова – нетлінний скарб кожного народу. Українська мова як засіб єднання, згуртування українського народу. Державна мова – один із	<u>Учень / учениця:</u> □ логічно й послідовно презентує в доцільній жанровій формі власні погляди, ідеї, переконання, підкріплюючи їх аргументами та наводячи доречні приклади із власного	МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ • Коментування висловів відомих людей про українську мову та значення її в житті суспільства. • Перегляд та обговорення відеосюжетів, музичних кліпів

		найважливіших чинників існування держави. МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ • Мовленнєвий етикет. Стійкі вислови в системі мовленнєвого етикету українців (зі значенням вітання, прощання, вибачення, вдячності, прохання, згоди, незгоди, співчуття тощо). ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ 1. Для чого потрібна єдність, згуртованість народу? 2. Що об'єднує українців? 3. Чому мова має значення? 4. Чи потрібно й чому досконало вивчати мову своєї країни?	або суспільноісторичного досвіду [9 МОВ 1.6.1-1] □ виявляє і передбачає емоційні реакції в різних ситуаціях спілкування [9 МОВ 1.8.1-1] □ позитивно впливає на емоційний стан учасників групової комунікації, цінуючи власну культурну традицію та виявляючи повагу до інших [9 МОВ 1.8.3-1] □ коментує та обґрунтовує актуальність порушених в одному чи кількох текстах проблем з урахуванням власного досвіду та культурно-історичного контексту [9 МОВ 2.2.1-1] □ на основі прочитаного створює власний або колективний медійний продукт [9 МОВ 2.7.2-1] □ обстоює власну позицію щодо порушеної проблеми, аналізуючи та узагальнюючи різні погляди та ідеї [9 МОВ 3.1.2-3]	тощо, пов'язаних із визначеною темою. • Обговорення ситуації проблемного характеру з метою прийняття рішення, пошуку висновків, розв'язання проблеми. • Розповідь за запропонованою опорною схемою, таблицею, малюнком. • Ознайомлення з українським лінгвістичним інтернет-порталом «Словники України онлайн». • Обмін думками на теми, пов'язані із ціннісними орієнтирами. • Колективне укладання переліку цікавих учням / ученицям українськомовних сайтів (фільмів, пісень тощо). • Виконання проєкту (слайд-шоу, колаж, соціальна реклама, участь у теле- чи радіопередачі, інтерв'ю про українську мову як засіб єднання українського народу). Урок розвитку мовлення Створення мінітекстів, у тому числі діалогів, із використанням стійких мовних висловів етикетного характеру (зі значенням вітання, прощання, вибачення, вдячності, прохання, згоди, незгоди, співчуття тощо).
ПОВТОРЕННЯ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ ВИВЧЕНОГО (21 год) 15 год +6 год РМ =21 год <u>Ціннісні орієнтири</u>				

- Шанування духовних цінностей народу, повага до національних символів, розуміння внеску українців у світову історію та культуру.
- Знання мови як однієї з ознак культурної особистості; необхідність мовної освіти та самоосвіти.
- Усвідомлення здоров'я як загальнолюдської цінності; бажання дотримуватися здорового способу життя.
- Усвідомлення необхідності використовувати надійні джерела інформації (телебачення, радіо, газети, інтернет-ресурси) для здобування нових знань, розширення свого кругозору.
- Прагнення вдосконалювати власне мовлення.

	7+4РМ=1 1 год 8+2РМ=1 0 год	МОВНА ЛІНІЯ Словотвір • Похідні й непохідні слова. Основні способи словотворення. Лексикологія. Фразеологія • Лексичне значення слова. Групи слів за значенням, походженням, вживанням. Фразеологізми. Морфологія • Рід та число іменників. Відмінювання іменників. Особливості окремих відмінкових форм іменників. • Групи прикметників за значенням. Ступені порівняння прикметників. • Відмінювання числівників. Поєднання числівників з іменниками. Уживання числівників на позначення часу. • Розряди займенників.	Учень / учениця: □ відповідає на запитання за змістом почутого повідомлення, акцентуючи увагу на важливих деталях [9 МОВ 1.1.2-1] □ обговорює актуальність почутого тексту, зв'язок тексту із ситуацією спілкування [9 МОВ 1.1.2-2] □ переказує почуте повідомлення докладно, акцентуючи увагу на змісті в цілому, на окремих важливих деталях або фрагментах почутого повідомлення відповідно до мети й ситуації спілкування [9 МОВ 1.2.1-1] розрізняє окремі елементи маніпуляції [9 МОВ 1.4.4-2] □ визначає достовірність, новизну, несуперечливість інформації, відповідність своїм переконанням, поглядам [9 МОВ 1.5.1-2] □ комунікує, визнаючи право на існування іншої думки, з дотриманням	МОВНА ЛІНІЯ • Розбір слова за будовою та визначення способу його творення. • Утворення слів вивченими способами, зокрема складних слів. • Тлумачення лексичного значення слів і фразеологізмів. • З'ясування лексичного значення слова за довідником із метою правильного його вживання в реченні. Складання речень з омонімами. • Доповнення речень словами з урахуванням контексту, заміна окремих слів синонімічними. • Розрізнення слів різних частин мови. • Відмінювання іменників, числівників, займенників. • Утворення ступенів порівняння прикметників.
--	---	---	--	--

		Орфографічний практикум • Букви е, и на позначення ненаголошених голосних у корені слова. • Правопис префіксів. • Велика буква та лапки у власних назвах. • Правопис складних слів разом і з дефісом. • Зміни приголосних під час творення слів за допомогою суфіксів ськ, ств та під час творення іменників із суфіксом - ин-. • Подвоєні букви. • Апостроф. М'який знак. • Написання слів іншомовного походження (букви и, і; подвоєні букви; апостроф; м'який знак). Лексичні помилки Уживання слів у невласливому їм значенні; неточне вживання фразеологізмів; тавтологія; уживання зайвого слова; уживання слів, не властивих українській мові (практично). МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ • Повторення вивченого про стилі мовлення. Поняття про публіцистичний стиль. • Поняття про медіатекст. Особливості медійної інформації. Засоби масової інформації (ЗМІ). Поняття про джерело інформації. Надійність джерел інформації. Неправдива	принципів етики спілкування, норм літературної вимови [9 МОВ 1.6.1-2] ☐ визначає специфіку складників структури текстів (зокрема медіатекстів) [9 МОВ 2.1.2-2] ☐ характеризує взаємозв'язок між темою, мікротемами та основною думкою тексту [9 МОВ 2.2.3-1] ☐ характеризує особливості структури тексту, визначаючи функції та роль мовних засобів у ньому [9 МОВ 2.4.3-1] ☐ використовує для виконання завдань текстові/медіатекстові	• Доповнення речень іменниками, прикметниками, числівниками, займенниками у відповідних відмінкових формах. • виправлення помилок, допущених під час творення ступенів порівняння прикметників. • Складання речень із числівниками на позначення дат і часу. • Записування цифр у реченнях і текстах словами (числівниками). • Вибір форми іменника у сполученні із числівником. • Розрізнення займенників різних розрядів. • Складання і проведення словникових диктантів. • виправлення орфографічних помилок. • Виконання тестових завдань з орфографії. • Визначення в слові орфограм, записування слів із вивченими орфограмами, виправлення таких помилок. • Робота з орфографічним словником (у т. ч. електронним). • виправлення в реченнях лексичних помилок. • Відновлення прислів'їв, приказок з певної групи слів. • Створення та розв'язування кроссенсів (за вивченим матеріалом). • Ігри зі
--	--	---	---	--

		(фейкова) інформація. • Новини як оперативні повідомлення, які містять суспільно важливу та актуальну інформацію (загальне ознайомлення). Достовірність як ознака якісних новин.		словами, вікторини, конкурси, ребуси (наприклад: ігри «Відгадай слово», «Віднови прислів'я», «Чарівна скриня», «Так – Ні»). • Створення леп буків «Фразеологізми – окраса мови», «Лексичні помилки». МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ • Аналіз та оцінювання прочитаного чи прослуханого тексту. • Аудіювання тексту публіцистичного стилю. • Добирання заголовка тексту. • Формулювання теми й основної думки тексту. Визначення мікротем і тематичних речень. • Колективне складання складного плану прослуханого або прочитаного тексту. • Обґрунтування вибору стилю для розкриття в тексті суспільно важливої теми. • Створення усного висловлення, пов'язаного з конкретною життєвою ситуацією. • Редагування словосполучень і речень, у яких допущено граматичні помилки (з коментуванням і без). • Визначення й обґрунтування надійності джерела інформації.
--	--	---	--	---

				• Обґрунтування свого ставлення до конкретної інформації (у т. ч. щодо достовірності, новизни, несутербності). • Створення тексту за визначеними характеристиками на основі певної графічної інформації (діаграми, графіка тощо). • Обмін думками на теми, пов'язані із ціннісними орієнтирами. Уроки розвитку мовлення 1. Докладний письмовий переказ тексту публіцистичного стилю з елементами роздуму (за колективно складеним складним планом). 2. Аналіз письмового переказу. 3. Усний переказ новинного повідомлення українських ЗМІ (із зазначенням джерела цього повідомлення). Джерело повідомлення — українські ЗМІ (телебачення, радіо, газети, вебсайти).
МОРФОЛОГІЯ. ОРФОГРАФІЯ (77 год) 58 год +19 год РМ =77 год Дієслово (22 год) 16 год + 6 год РМ = 22год <u>Ціннісні орієнтири</u> • Почуття поваги до рідного краю, народу, його історії. Плекання українських національних цінностей. Шанування української культури. • Бережне ставлення до власного здоров'я, дотримання здорового способу життя. • Дотримання правил безпечної поведінки.				

- Цінності родинної життєдіяльності. Повага до всіх членів родини.
- Бережне ставлення до довкілля, усвідомлення взаємозв'язку власного здоров'я зі станом екології.
- Доброта, толерантне ставлення до представників різних національностей, людей з інвалідністю.
- Повага до прав і свобод людини.
- Успішна діяльність у технологічному швидкозмінному середовищі.
- Усвідомлення необхідності фінансової грамотності, застосування математичних знань у реальному житті, уміння працювати із числовою інформацією.
- Дотримання правил роботи з комп'ютером, планшетом; усвідомлення наслідків ігрової залежності та залежності від соцмереж.

16+6PM= 22год	МОВНА ЛІНІЯ • Дієслово: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. • Форми дієслова: неозначена форма (інфінітив), особова форма, дієприкметник, дієприслівник, форми на -но, -то (загальне ознайомлення). • Неозначена форма дієслова (інфінітив). • Вид дієслів (доконаний, недоконаний). • Особові форми дієслова. • Безособові дієслова. • Теперішній час дієслів (змінювання за особами та числами). Правопис і вимова -ться, -шся в дієсловах (повторення). • Минулий час дієслів (змінювання за родами та числами). • Майбутній час дієслів (форми майбутнього часу; змінювання за особами та числами). • Особливості відмінювання	Учень / учениця: ☐ свідомо застосовує прийоми активного слухання [9 MOV 1.1.1-1] ☐ відповідає на запитання за змістом почутого повідомлення, акцентуючи увагу на важливих деталях [9 MOV 1.1.2-1] ☐ формулює уточнювальні запитання до почутого для його розуміння [9 MOV 1.1.2-4] ☐ переказує почуте повідомлення стисло, акцентуючи увагу на змісті в цілому, на окремих важливих деталях або фрагментах почутого повідомлення відповідно до мети й ситуації спілкування [9 MOV 1.2.1-1] ☐ окреслює тематику і проблематику почутого повідомлення для подальшої інтерпретації [9 MOV 1.4.1-1] ☐ коментує інформацію, сприйняту з одного чи кількох джерел [9 MOV 1.5.1-1] ☐ комунікує, визнаючи право на існування іншої думки, з дотриманням	МОВНА ЛІНІЯ • Виокремлення вжитих у тесті чи реченні дієслів та визначення морфологічних ознак і синтаксичної ролі цих слів. • Розрізнення, виписування та групування дієслів за певними ознаками. • Лінгвістичне мінідослідження. • Творення видових пар та часових і способових форм дієслів. • Складання речень із дієсловами визначеної форми. • Добирання дієслів-синонімів, прислів'їв, приказок, фразеологізмів із дієсловами. Пояснення значень прислів'їв, приказок, фразеологізмів. • Доповнення речень словами в потрібних граматичних формах. • Визначення в слові орфограм, записування дієслів із вивченими орфограмами.
------------------	---	--	---

		дієслів дати, їсти, бути та дієслів з основою на -вісти (відповісти). • Дієслова І та II дієвідмін. - Букви є, и в особових закінченнях дієслів. • Спосіб дієслів (дійсний, умовний, наказовий). • Творення дієслів умовного й наказового способів. - М'який знак у дієсловах наказового способу (повторення). • Не з дієсловами. • Наголошування окремих дієслів та їхніх форм (нести, везти, мести, плести, несемо, веземо, пишу, кажу та ін.). ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ 1. Як саме дієслова допомагають нам у спілкуванні? Яку інформацію вони надають про конкретну дію? 2. Який спосіб словотворення, на вашу думку, найпродуктивніший для творення дієслів? 3. У чому полягає взаємозв'язок між дієсловами та особовими займенниками? 4. Що спільного, а що відмінного: 1) між дієсловами минулого й майбутнього часів; 2) між дієсловами теперішнього й майбутнього часів? 4. Чому з наказовою формою	принципів етики спілкування, норм літературної вимови [9 МОВ 1.6.1-2] □ добирає і використовує необхідні вербальні та невербальні засоби для ефективної комунікації з урахуванням ситуації спілкування та комунікативних намірів, соціального й культурного контексту [9 МОВ 1.7.1-1] □ використовує різні складники друкованого чи цифрового текстового джерела інформації (рубрикацію, заголовки, скорочення, виділення тощо) для оптимізації роботи з текстовою інформацією [9 МОВ 2.1.2-1] □ характеризує особливості структури тексту, визначаючи функції та роль мовних засобів у ньому [9 МОВ 2.4.3-1] □ представляє текстову інформацію з одного або кількох джерел, комбінуючи різні способи й засоби візуалізації змісту [9 МОВ 2.6.1-2] □ створює текст на основі кількох графічних джерел інформації, аналізуючи, порівнюючи, систематизуючи, узагальнюючи та оцінюючи її [9 МОВ 2.6.2-1] □ на основі прочитаного створює власний або колективний медійний продукт [9 МОВ 2.7.2-1] □ складає та оформлює власні тексти різних типів, стилів і жанрів	• Розбір дієслова як частини мови (за опорною схемою). • Лінгвістичний експеримент (заміна в тексті дієслів минулого часу дієсловами теперішнього часу тощо). • «Коло думок» (обмін думками з метою пошуку відповіді на проблемні запитання). • Обговорення мовної ситуації проблемного характеру з метою прийняття рішення, пошуку висновків, вирішення проблеми. • Гронування на тему «Дієслово». • Складання запитань для опитування учнів / учениць із теми «Дієслово». • Мальований скрайбінг, малюнкові схеми на визначену тему («Дієслова майбутнього часу» та ін.). • Робота зі словниками й довідковими джерелами. Обмін враженнями щодо здобутої в них інформації. • Ігри зі словами (вікторини, конкурси, ребуси, квести). МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ • Аудіювання, читання та аналіз текстів, які містять дієслова певної форми.
--	--	---	---	--

		дієслова потрібно бути обережними? МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ • Бар'єри спілкування Правила гарного слухача. Використання інформації в різних ситуаціях спілкування.	відповідно до усталених словотвірних, лексичних, орфографічних, граматичних, пунктуаційних і стилістичних норм [9 МОВ 3.1.4-1] ☐ толерантно коментує різні погляди на обговорювану проблему, узагальнює їх, обстоює власну позицію, дотримується норм етикету, засад академічної доброчесності під час онлайн-спілкування [9 МОВ 3.2.3-2] ☐ аналізує і вдосконалює зміст написаного відповідно до теми та мети висловлювання [9 МОВ 3.3.2-1] ☐ демонструє толерантність і здатність до конструктивної взаємодії у процесі редагування [9 МОВ 3.3.3-2] ☐ визначає та характеризує системні міжрівневі взаємозв'язки між мовними одиницями різних рівнів, типові закономірності їх функціонування на основі узагальнення власних спостережень за мовою і мовленням [9 МОВ 4.1.1-1] ☐ аналізує окремі мовні явища в усному мовленні, текстах і робить висновки щодо функціонування та доцільності використання певних мовних одиниць [9 МОВ 4.1.2-1] ☐ творчо використовує мовні засоби, обираючи із запропонованих варіантів нестандартні рішення, виявляючи	• Відповіді на запитання за змістом прочитаного чи почутого. • Формулювання уточнювальних запитань до почутого чи прочитаного для його розуміння. • Зіставлення текстів і графічних матеріалів (схем, таблиць). • Відновлення деформованого тексту. • Виразне читання художніх текстів з коментуванням ролі в мовленні безособових дієслів (наприклад: хмариться, дощить, сутеніє, світає та под.). • Усне висловлення, пов'язане з конкретною життєвою ситуацією, з використанням дієслів визначеної форми. • Зіставлення прочитаного із зображенням на малюнку (зокрема передавання емоцій людини в тексті та на малюнку). • Візуалізація текстової інформації; переведення текстової інформації в графічну. • Створення тексту на основі графічних джерел. • Складання речення, напису для постера чи гасла для участі у флешмобі з використанням різних форм дієслів. • Створення пам'ятки чи інструкції з використанням дієслів у неозначеній формі
--	--	--	--	--

			художньообразне, асоціативне мислення [9 МОВ 4.2.1-1]	(наприклад: «Безпечна поведінка на водоймах»; «Як безпечно користуватися інтернетом»). • Створення та розігрування діалогів, які містять прохання про допомогу й поради щодо проблемної життєвої ситуації (з використанням дієслів наказового й умовного способів). • Створення допису в соцмережі про важливу подію родини (про подорож із сім'єю до іншого міста). • Складання заголовків для інструкцій і пам'яток із використанням інфінітивів (наприклад: «Як придбати QR-квиток для проїзду», «Як зберегти свій зір»). • Підготовка аудіопам'ятки «Наголошування дієслів». • Створення висловлення – заперечення тези «На грубість потрібно відповідати грубістю» з використанням дієслів із часткою не. • Обмін думками на теми, пов'язані із ціннісними орієнтирами. • Виконання проекту (наприклад, створення відео, постерів, колажу чи слайд-шоу на тему «Відбудова України» з використанням дієслів різних форм).
--	--	--	--	--

				Уроки розвитку мовлення 1. Есе в публіцистичному стилі з використанням дієслів у неозначеній формі (орієнтовні теми: «Допомогти довкіллю», «Дружити з природою», «Земле барвінкова, дай мені здоров'я»). 2. Аналіз есе. 3. Стислий усний переказ розповідного тексту художнього стилю про виконання певних дій. 4. Письмове висловлення, у якому описано алгоритм дій у певних ситуаціях (наприклад, під час сигналу «Повітряна тривога», пожежі, грози тощо). 5. Усне висловлення за визначеними характеристиками на основі певної графічної інформації (діаграми, графіка, схеми тощо).
Дієприкметник (12 год) Дієслівні форми на -но, -то 10 год+2 год РМ=12 год <u>Ціннісні орієнтири</u> • Духовні цінності роду. Шанобливе ставлення дітей до батьків. • Сформованість естетичних почуттів, уявлень і знань про прекрасне в житті та мистецтві. • Естетична насолода від пізнання культури, зокрема творів портретного живопису, повага до людських захоплень, творчості як розвитку здібностей і талантів. • Відкритість до інновацій, готовність продукувати нові ідеї, спонукати до цього інших людей. • Прагнення етично взаємодіяти у віртуальному просторі.				
	10+2РМ= 12год	МОВНА ЛІНІЯ • Дієприкметник як форма дієслова: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.	<u>Учень / учениця:</u> ☐ формулює уточнювальні запитання до почутого для його розуміння [9 МОВ 1.1.2-4]	МОВНА ЛІНІЯ • Виокремлення вжитих у тексті чи реченні дієприкметників, дієприкметникових зворотів,

		• Активні й пасивні дієприкметники. Обмеженість уживання форм активних дієприкметників теперішнього часу в сучасній українській мові, - способи заміни їх. • Творення активних дієприкметників. • Творення пасивних дієприкметників. • Відмінювання дієприкметників. • Дієприкметниковий зворот. Розділові знаки в реченнях із дієприкметниковими зворотами. • Буква н у дієприкметниках та букви nn у прикметниках дієприкметникового походження. • Написання не з дієприкметниками. • Дієслівні форми на -но, -то. Речення з дієслівними формами на -но, -то. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ 1. Яку роль виконують дієприкметники в мові? 2. Що спільного, а що відмінного між дієприкметником і прикметником? 3. Дієприкметник більше схожий на дієслово чи на прикметник? МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ • Особливості будови опису	□ переказує почуте повідомлення докладно, акцентуючи увагу на змісті в цілому, на окремих важливих деталях або фрагментах почутого повідомлення відповідно до мети й ситуації спілкування [9 МОВ 1.2.1-1] □ окреслює тематику та проблематику почутого повідомлення для подальшої інтерпретації [9 МОВ 1.4.1-1] □ дослухається до інших думок, демонструючи готовність до зміни власної позиції за умови отримання достатньої аргументації [9 МОВ 1.5.1-6] □ характеризує роль, виражальні можливості та вплив на слухача (адресата) важливих деталей, зокрема художніх, почутого повідомлення [9 МОВ 1.5.3-1] □ використовує різні засоби художньої виразності у власному мовленні, обґрунтовуючи доцільність їх вибору [9 МОВ 1.7.2-1] □ пояснює причини відповідного емоційного стану в типових життєвих ситуаціях [9 МОВ 1.8.1-2] □ використовує різні складники друкованого чи цифрового текстового джерела інформації (рубрикацію, заголовки, скорочення, виділення тощо) для оптимізації роботи з текстовою інформацією [9 МОВ 2.1.2-1]	дієслівних форм на -но, -то; пояснювання значення їх у мовленні. • Визначення синтаксичної ролі дієприкметника й дієприкметникового звороту. • Лінгвістичне мінідослідження («Як порядок слів впливає на синтаксичну роль дієприкметника», «Як наголос може змінити дієприкметник на прикметник» тощо). • Творення дієприкметників. виправлення відповідних помилок. • Розбір дієприкметників і дієслівних форм на -но, -то за будовою. • Читання вголос, правильне інтонування речень із дієприкметниковими зворотами. • Складання речень із дієприкметниками та дієприкметниковими зворотами. • Лінгвістичний експеримент (заміна складних речень синонімічними простими з дієприкметниковими зворотами та навпаки). • Заміна в реченнях пасивних дієприкметників дієслівними формами на -но, -то. • Доповнення речень словами в потрібних граматичних формах.
--	--	--	--	---

		зовнішності людини.	☐ розмежовує в тексті фактичну інформацію та суб'єктивні судження, наводить аргументи для спростування або підтвердження суджень [9 MOV 2.2.2 -1] ☐ характеризує особливості структури тексту, визначаючи функції та роль мовних засобів у ньому [9 MOV 2.4.3 -1] ☐ складає та оформлює власні тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) різних типів, стилів і жанрів відповідно до усталених словотвірних, лексичних, орфографічних, граматичних, пунктуаційних і стилістичних норм [9 MOV 3.1.4 -1] ☐ обстоює власну позицію щодо порушеної проблеми, аналізуючи й узагальнюючи різні погляди та ідеї [9 MOV 3.1.2 -3] ☐ виконує різні ролі у груповій онлайн - комунікації, обирає потрібні стратегії співпраці в різних ситуаціях спілкування [9 MOV 3.2.2 -1] ☐ організовує та проводить онлайн - дискусію, бере участь в обговоренні суспільно важливих проблем [9 MOV 3.2.3 -1] ☐ визначає та характеризує системні міжрівневі взаємозв'язки між мовними одиницями різних рівнів, типові закономірності їх функціонування на основі узагальнення власних	• Обґрунтування орфограм, записування слів із вивченими орфограмами. • Визначення пунктограм, обґрунтування вживання розділових знаків, записування речень із вивченими пунктограмами. • Складання тестових завдань із теми «Дієприкметники». • Створення алгоритму виділення дієприкметникових зворотів комами. • Робота в групах «Навчаючи, учуся». • Робота зі словником (у т. ч. електронним). МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ • Читання та аналіз тексту, який містить дієприкметники. • Визначення ключових слів у тексті. • Аналіз будови тексту, виділення зачину, основної частини та кінцівки. • Формулювання уточнювальних запитань за змістом почутого чи прочитаного для його розуміння. • Визначення складників друкованого чи цифрового текстового джерела інформації (заголовки, рубрики, виділення). • Розмежування фактичної інформації та суб'єктивних суджень. Спростування чи підтвердження суджень.
--	--	---------------------	--	--

			спостережень за мовою і мовленням [9 МОВ 4.1.1 -1] □ аналізує окремі мовні явища в усному мовленні, текстах і робить висновки щодо функціонування та доцільності використання певних мовних одиниць [9 МОВ 4.1.2 -1]	• Зіставлення текстів із метою визначення недостовірної інформації. • Створення текстів із дієприкметниками й дієприкметниковими зворотами. • Створення усного висловлення, пов'язаного з конкретною життєвою ситуацією. Пояснення причин емоційного стану в цій ситуації. • Обмін думками на теми, пов'язані із ціннісними орієнтирами. • Редагування речень, у яких допущено помилки у вживанні дієприкметників і дієприкметникових зворотів. • Редагування речень, у яких із дієслівною формою на -но, -то вжито в орудному відмінку іменник чи займенник, що називає / вказує на виконавця (наприклад, неправильно: Вправу виконано учнями; правильно: Вправу виконано; Учні виконали вправу). • Створення повідомлення для соцмережі чи вебсайту з використанням дієприкметників. • Опис природи, приміщення, будівлі чи місцевості з використанням дієприкметників. • Складання реченняповідомлення для інформування громадськості з використанням дієслівних форм на -но, -то (наприклад: Рух
--	--	--	--	--

				поїздів до станції Жмеринка відновлено) . • Проведення в онлайн - середовищі дискусії (орієнтовні теми: «Як зміцнювати Україну: інновації, екологія, національні цінності » «Чому віддавати перевагу – книгам чи телебаченню?») . • Створення розповіді про виконану роботу (прибирання в класі; робота в саду, створення презентації тощо) з використанням дієслівних форм на -но, -то. • Підготовка відеопам'ятки (постер, слайди, відеоролик, схема) для соцмереж про поширені помилки у вживанні дієприкметників. • Бліцпрезентація одного фото на актуальну тему з підписом, у якому використано дієприкметник. • Виконання проєкту (наприклад, презентація дизайну кімнати, будинку, парку, магазину тощо з використанням дієприкметників). Уроки розвитку мовлення 1. Докладний усний переказ розповідного тексту художнього стилю з елементами опису зовнішності людини (за простим планом). 2. Письмовий твір -опис зовнішності людини за
--	--	--	--	---

				картиною в художньому стилі з використанням дієприкметників і дієприкметникових зворотів (за колективно складним планом).
Дієприслівник (10 год) 7 год+3 год РМ=10 год <u>Ціннісні орієнтири</u> • Повага до людей, доброзичливість, ввічливість, толерантність. • Усвідомлення необхідності досягати чогось завдяки наполегливості та праці. • Співпереживання, взаємоповага та взаємодопомога. Співчуття тим, хто перебуває в складних життєвих обставинах, бажання допомогти їм, робити добро. • Здатність розуміти та ефективно використовувати різні фінансові навички, раціонально витрачати власні кошти.				
	7+3РМ=1 0год	МОВНА ЛІНІЯ • Дієприслівник як форма дієслова: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. • Дієприслівниковий зворот. Розділові знаки в реченнях з одиничними дієприслівниками та дієприслівниковими зворотами. • Дієприслівники недоконаного й доконаного виду. Час дієприслівників. • Написання не з дієприслівниками. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ 1. Яку роль виконують дієприслівники в мові? 2. Що спільного, а що відмінного між дієприкметником і дієприслівником? 3. Як побудувати речення так, щоб дієприслівник не спотворив	<u>Учень / учениця:</u> ☐ відповідає на запитання за змістом почутого повідомлення, акцентуючи увагу на важливих деталях [9 МОВ 1.1.2-1] ☐ обґрунтовує зв'язок почутого повідомлення з власним та суспільноісторичним досвідом для оптимізації власної діяльності, зокрема в нових обставинах, прийняття рішень у різних ситуаціях [9 МОВ 1.4.5-1] ☐ визначає достовірність, новизну, несуперечливість інформації, відповідність своїм переконанням, поглядам [9 МОВ 1.5.1-2] ☐ здійснює емоційну саморегуляцію, доречно використовуючи вербальні та невербальні засоби (зокрема під час виступу перед аудиторією) [9 МОВ 1.8.2-1]	МОВНА ЛІНІЯ • Виокремлення вжитих у тесті чи реченні дієприслівників і дієприслівникових зворотів, пояснювання значення їх у мовленні. • Визначення синтаксичної ролі дієприслівника й дієприслівникового звороту. • Лінгвістичне мінідослідження. • Читання вголос, правильне інтонування речень із дієприслівниками та дієприслівниковими зворотами. • Творення дієприслівників, розбір їх за будовою. • Складання речень із дієприслівниками та дієприслівниковими зворотами. • Заміна речень з однорідними присудками та складних речень синонімічними з одиничними дієприслівниками

		його змісту?	☐ характеризує взаємозв'язок між темою, мікротемами та основною думкою тексту [9 МОВ 2.2.3 -1] ☐ використовує для виконання завдань текстові/медіатекстові джерела, інформацію з яких вважає достовірною та надійною, аргументує вибір таких джерел [9 МОВ 2.5.1 -1] ☐ складає та оформлює власні тексти різних типів, стилів і жанрів відповідно до усталених словотвірних, лексичних, орфографічних, граматичних, пунктуаційних і стилістичних норм [9 МОВ 3.1.4 -1] ☐ оформлює власне висловлення з дотриманням принципів академічної доброчесності [9 МОВ 3.1.3 -1] ☐ толерантно коментує різні погляди на обговорювану проблему, узагальнює їх, обстоює власну позицію, дотримується норм етикету, засад академічної доброчесності під час онлайн-спілкування [9 МОВ 3.2.3 -2] ☐ аналізує і вдосконалює зміст написаного відповідно до теми та мети висловлювання [9 МОВ 3.3.2 -1] ☐ демонструє толерантність і здатність до конструктивної взаємодії у процесі редагування [9 МОВ 3.3.3 -2] ☐ визначає та характеризує системні міжрівневі взаємозв'язки між мовними одиницями різних рівнів, типові закономірності їх функціонування на	чи дієприслівниковими зворотами. • Добирання прислів'їв, які містять дієприслівники. Змалювання ситуацій, у яких можуть бути використані ці прислів'я. • Визначення пунктограм, обґрунтування вживання розділових знаків, записування речень із вивченими пунктограмами, виправлення таких помилок. • Складання асоціативного куща до теми «Дієприслівник». МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ • Читання, аналіз, оцінювання тексту, який містить дієприслівники й дієприслівникові звороти. • Пояснення взаємозв'язку між темою, мікротемами й основною думкою тексту . • Відповіді на запитання за змістом прочитаного чи почутого. • Створення усного висловлення, пов'язаного з конкретною життєвою ситуацією. • Створення текстів із дієприслівниками й дієприслівниковими зворотами. • Обмін думками на теми, пов'язані із ціннісними орієнтирами. • Редагування речень, у яких допущено помилки у
--	--	--------------	---	--

			основі узагальнення власних спостережень за мовою і мовленням [9 МОВ 4.1.1-1] □ аналізує окремі мовні явища в усному мовленні, текстах і робить висновки щодо функціонування та доцільності використання певних мовних одиниць [9 МОВ 4.1.2-1]	вживанні дієприслівників і дієприслівникових зворотів (з коментуванням) . • Створення висловлення про волонтерську діяльність, допомогу людям у складних життєвих обставинах із використанням дієприслівникових зворотів (наприклад: дізнавшись про труднощі, порадившись із друзями, перевіrivши інформацію, зібравши кошти, перемагаючи труднощі). • Усний коментар спортивного змагання чи пояснення правил виконання фізичних вправ із використанням дієприслівників. • Зіставлення наведеної в тексті інформації (наприклад, риси вдачі людини) з прислів'ями та приказками, які містять дієприслівники. • Пошук інформації з різних джерел і складання рекомендацій про те, як правильно робити покупки, аби заощадити кошти та не натрапити на фінансових шахраїв (з використанням дієприслівників і дієприслівникових зворотів). Уроки розвитку мовлення 1. Усний твір розповідного характеру про виконання певних дій на основі власних
--	--	--	--	---

				спостережень із використанням дієприслівникових зворотів (за планом) (орієнтовні теми: «Майстерність петриківського розпису», «У класі робототехніки», «Як зробити гербарій»). 2. Письмове есе в художньому стилі про виконання улюбленої справи з використанням дієприслівникових зворотів (за планом) (наприклад: приготування страви, вишивання, вирощування овочів, створення прикрас із бісеру, догляд за квітами, збирання моделі автомобіля, підготовка відео для соцмереж). 3. Аналіз письмового есе.
Прислівник (14 год) 9 год+5 год РМ=14 год <u>Ціннісні орієнтири</u> • Патріотизм, вірність «малій батьківщині», усвідомлення потреби в збереженні та примноженні духовного багатства народу. • Цінування внутрішньої краси людини, її праці, досягнень, здобутків. • Милосердя, взаємодопомога, співпереживання. • Прагнення поглиблювати уявлення про цілісну наукову картину світу для суспільнотехнологічного розвитку. • Готовність до пошуку різноманітних способів розв’язання комунікативних проблем. • Усвідомлення важливості володіння державною мовою для забезпечення добробуту.				
	9+5РМ=1 4год	МОВНА ЛІНІЯ • Прислівник: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прислівників за значенням (практично). • Творення прислівників (практично). Розрізнення	<u>Учень / учениця:</u> ☐ відповідає на запитання за змістом почутого повідомлення, акцентуючи увагу на важливих деталях [9 МОВ 1.1.2-1] ☐ знаходить потрібну інформацію, відому або нову, в одному чи кількох	МОВНА ЛІНІЯ • Виокремлення вжитих у реченні чи тексті прислівників та визначення морфологічних ознак і синтаксичної ролі цих слів.

		прислівників й омонімічних слів інших частин мови. • Ступені порівняння прислівників. • Букви н та nn у прислівниках. • Букви и та і в кінці прислівників. • Написання прислівників разом, окремо і з дефісом. • Написання прислівникових сполучень. Розрізнення прислівників, які пишемо разом, й однозвучних сполучень слів, які пишемо окремо. • Написання не та ні з прислівниками. • Наголошування прислівників (практично впродовж опрацювання всіх тем). ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ 1. Яку роль виконують прислівники в мові? 2. Прислівники якого розряду за значенням, на вашу думку, найважливіші? 3. Чому більшість прислівників сучасної української мови мають завдячувати іншим частинам мови? 4. Що спільного й відмінного в написанні не з прислівниками й прикметниками? МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ • Портретний нарис.	джерелах і використовує її відповідно до самостійно визначених цілей [9 МОВ 1.3.1-1] □ аналізує стильові, естетичні та мовні особливості почутого повідомлення [9 МОВ 1.4.3-1] □ обґрунтовує свою позицію щодо почутого повідомлення з урахуванням власного досвіду та інформації з окремих джерел, які вважає авторитетними [9 МОВ 1.5.1-4] □ контролює використання невербальних засобів в умовах реалізації типових стратегій спілкування [9 МОВ 1.7.1-2] □ позитивно впливає на емоційний стан учасників групової комунікації, цінуючи власну культурну традицію та виявляючи повагу до інших [9 МОВ 1.8.3-1] □ застосовує різні види критичного читання текстів різних стилів, зокрема фрагментарних [9 МОВ 2.1.1-1] □ коментує власні почуття під час читання тексту та враження від прочитаного, аналізує вплив виражальних засобів на емоційно-естетичне сприйняття тексту [9 МОВ 2.3.2-1] □ аргументовано висловлюється про актуальність і достовірність інформації на основі власного досвіду, аналізу прочитаного тексту [9 МОВ 2.4.2 -1]	• Розрізнення, виписування та групування прислівників за певними ознаками. • Лінгвістичне міні дослідження («Прислівники якого розряду за значенням вживаємо найчастіше» тощо). • Розбір прислівників за будовою, визначення способу творення. • Складання словникових диктантів із правопису прислівників. • Укладання мінісловника наголосів прислівників. • Творення ступенів порівняння прислівників. • Доповнення речень словами в потрібних граматичних формах. • «Коло думок» (обмін думками з метою пошуку відповіді на проблемні запитання). • Створення «хмари слів» до певної групи прислівників чи підтеми. • Визначення в слові орфограм, записування прислівників із вивченими орфограмами, обґрунтування написання, виправлення орфографічних помилок. • Пояснення значення фразеологізмів (прислів'їв, приказок, крилатих висловів), у яких є прислівники.
--	--	---	---	--

			□ характеризує особливості структури тексту, визначаючи функції та роль мовних засобів у ньому [9 МОВ 2.4.3 -1] □ представляє текстову інформацію з одного або кількох джерел (зокрема художніх текстів, медіатекстів), комбінуючи різні способи і засоби візуалізації змісту [9 МОВ 2.6.1 -2] □ створює текст на основі кількох графічних джерел інформації, аналізуючи, порівнюючи, систематизуючи, узагальнюючи та оцінюючи її [9 МОВ 2.6.2 -1] □ створює та презентує тексти різних типів, стилів і жанрів на актуальну самостійно визначену тематику [9 МОВ 3.1.2 -1] □ складає та оформлює власні тексти різних типів, стилів і жанрів відповідно до усталених словотвірних, лексичних, орфографічних, граматичних, пунктуаційних і стилістичних норм [9 МОВ 3.1.4 -1] □ добирає виразні мовні засоби, виявляючи творчу індивідуальність [9 МОВ 3.1.5 -2] □ створює в цифровому середовищі повідомлення для обговорення особистих і соціально важливих проблем [9 МОВ 3.2.1 -1] □ безпечно спілкується в цифровому середовищі з урахуванням принципів	• Добирання прислів'їв, приказок, фразеологізмів із прислівниками. • Відновлення прислів'їв із певної групи слів. • Добирання прислівниківсинонімів, прислівниківантонімів. Створення синонімічних рядів прислівників. • Розв'язання ситуаційних завдань, пов'язаних з уживанням прислівників. • Підготовка аудіоповідомлення про поширені помилки в наголошуванні прислівників. • Підготовка відеопам'ятки (постер, слайди, відеоролик, схема) для соцмереж про написання прислівників. • Створення та розв'язування кроссенсів (за вивченим матеріалом). • Робота зі словниками та довідковими джерелами. Обмін враженнями щодо здобутої в них інформації. • Ігри зі словами (добирання слів, відгадування слів, ребуси, шаради тощо). МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ • Аналізування, оцінювання, інтерпретація тексту, що містить прислівники, з'ясування ролі прислівників у мовленні. • Добирання заголовка до тексту.
--	--	--	--	---

			академічної доброчесності [9 МОВ 3.2.4 -2] ☐ визначає та характеризує системні міжрівневі взаємозв'язки між мовними одиницями різних рівнів, типові закономірності їх функціонування на основі узагальнення власних спостережень за мовою і мовленням [9 МОВ 4.1.1 -1] ☐ аналізує окремі мовні явища в усному мовленні, текстах і робить висновки щодо функціонування та доцільності використання певних мовних одиниць [9 МОВ 4.1.2 -1] ☐ творчо використовує мовні засоби, обираючи із запропонованих варіантів нестандартні рішення, виявляючи художньо - образне, асоціативне мислення [9 МОВ 4.2.1 -1] ☐ взаємодіє з іншими особами, використовуючи твори мистецтва для створення власних текстів [9 МОВ 4.2.3 -1]	• Формулювання теми й основної думки тексту. • Відповіді на запитання за змістом прочитаного чи почутого. • Зіставлення текстів із метою визначення недостовірної інформації. • Зіставлення текстів і графічних матеріалів (схем, діаграм, таблиць тощо). • Створення тексту на основі кількох графічних джерел інформації. • Створення усного висловлення, пов'язаного з конкретною життєвою ситуацією (з використанням прислівників). • Обмін думками на теми, пов'язані із ціннісними орієнтирами. • Складання речень з опорними словами – прислівниками (за ілюстрацією). • Усний опис малюнка, за допомогою якого можна проілюструвати прочитаний текст. • Створення висловлення за коміксом, малюнком чи фото (з використанням прислівників). • Створення тексту реклами, що пропагує здоровий спосіб життя (з використанням прислівників різних ступенів порівняння чи прислівникових сполучень). • Створення висловлення, постера, плаката про правила
--	--	--	--	---

				дорожнього руху з використанням прислівників (наприклад: уважно, небезпечно, спочатку, вдень, ліворуч, праворуч, назустріч, надвóрі). • Створення тексту з елементами порівняння погоди в різні періоди (різних співаків / співачок, художніх творів, моделей гаджетів, комп'ютерних ігор тощо) з використанням прислівників різних ступенів порівняння. • Створення тексту для рекламного буклета молодіжного одягу з використанням прислівникових сполучень (наприклад: до лиця, до смаку, не до вподоби, на вибір, в міру, по можливості, час від часу, на радість). • Створення мініюпису з використанням прислівників (теми: «Бабусине обійстя», «Стежка до рідної хати», «Пломеніє калина» та ін.). • Створення і розігрування діалогів із використанням прислівників певної тематичної групи (розмова з гостем міста / села; розмова про спортивні досягнення) з використанням етикетних формул. • Створення лінгвістичного есе (орієнтовні теми: «Прислівник – найцікавіша частина мови», «Прислівник –
--	--	--	--	--

				наймолодша частина мови», «Прислівники навколо нас»). • Виконання проєкту (наприклад: 1) складання списку відтворення музичних файлів – пісень чи уривків пісень, у назвах або в приспівах яких є прислівники; 2) створення мультимедійної презентації «10 найцікавіших прислівників»; 3) підготовка та проведення вікторини чи квесту на тему «Прислівник»). Уроки розвитку мовлення 1. Письмове повідомлення в соціальній мережі: 1) в офіційноділовому стилі для вчительки / вчителя; 2) у розмовному стилі для мами / тата чи друга / подруги. 2. Сприймання письмового тексту (читання мовчки тексту, аналіз прочитаного та виконання завдань за змістом, у т.ч. завдання на перетворення інформації з однієї форми в іншу – схема, таблиця, графік). 3. Портретний нарис у публіцистичному стилі (письмово). 4. Письмовий твір-розповідь чи твір-опис фантастичного змісту або казка для братика / сестрички (з використанням прислівників).
Службові частини мови. Вигук (19 год) 16 год+3 год РМ=19 год				

Ціннісні орієнтири

- Патріотизм, соціальна активність, відповідальність, громадянська гідність.
- Повага до героїв сучасної України.
- Усвідомлення необхідності збереження та відновлення природного середовища, розв'язання питань захисту довкілля.
- Самокритичність, бажання розвиватися, духовно зростати, емоційно, соціально та фізично вдосконалюватися.
- Уміння відмовлятися від пропозицій, які загрожують життю і здоров'ю.
- Усвідомлення необхідності дотримання правил безпечного спілкування, обміну інформацією в соціальних мережах.

	16+3PM= 19год	МОВНА ЛІНІЯ • Службові частини мови (загальні ознаки). • Прийменник як службова частина мови. Види прийменників за будовою. Розрізнення прийменників та омонімічних слів інших частин мови. • Написання прийменників разом, окремо та з дефісом. • Особливості вживання окремих прийменників, зокрема прийменника по (практично). Уживання прийменників у, в; прийменника з та його варіантів із, зі (зо) (повторення). Синонімічні прийменники. • Сполучник як службова частина мови. Види сполучників за будовою. Сполучники одиничні, повторювані, парні. • Сполучники сурядності та підрядності. Синонімічні сполучники.	Учень / учениця: ☐ адекватно реагує на почуте, демонструючи розуміння комунікативних намірів співрозмовника [9 МОВ 1.1.2-3] ☐ самостійно складає і komponує складний план [9 МОВ 1.2.2-1] ☐ визначає основну мету та прогнозує наміри співрозмовника, у разі потреби ставлячи уточнювальні запитання та цитуючи почуте, для налагодження комунікативної взаємодії та порозуміння [9 МОВ 1.4.4-1] ☐ логічно й послідовно презентує в доцільній жанровій формі власні погляди, ідеї, переконання, підкріплюючи їх аргументами та наводячи доречні приклади із власного або суспільноісторичного досвіду [9 МОВ 1.6.1-1] ☐ модифікує використання інтонаційних засобів залежно від комунікативної ситуації [9 МОВ 1.7.1-3]	МОВНА ЛІНІЯ • Виокремлення вжитих у реченні чи тексті прийменників, сполучників, часток та визначення їхньої ролі в мовленні. • Розпізнавання, виписування та групування прийменників, сполучників, часток за певними ознаками. • Лінгвістичне мінідослідження («З якою частиною мови прийменники вживаємо найчастіше?», «Сполучники в щоденному спілкуванні» тощо). • Обґрунтування правопису слів службових частин мови, вигуків. • Обґрунтування пунктуації в реченнях, що містять сполучники. • Добирання синонімів. • Розрізнення прийменників, сполучників та омонімічних слів.
--	------------------	--	--	---

		• Написання сполучників разом та окремо. Розрізнення сполучників зате, проте, щоб, якби та ін. й однозвучних слів, які пишемо окремо. • Частка як службова частина мови. Частки формотворчі та словотворчі. Частки, що надають слову або реченню додаткових відтінків (практично). • Написання часток. • Написання не з різними частинами мови (узагальнення). • Вигук як особлива частина мови. Групи вигуків за значенням. • Дефіс у вигуках. Кома та знак оклику в реченнях із вигуками. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ 1. Чому прийменник і сполучник мають такі назви? 2. Як відрізнити прийменники від однозвучних слів інших частин мови? 3. Чому сполучниками підрядності не можемо поєднувати однорідні члени речення? 4. Що спільне й відмінне між сполучниками та прийменниками? 5. Чим нам допомагають сполучники? Про що вони можуть нам «розповісти»?	□ виявляє і передбачає емоційні реакції в різних ситуаціях спілкування [9 МОВ 1.8.1-1] □ коментує власні почуття під час читання тексту та враження від прочитаного, аналізує вплив виражальних засобів на емоційноестетичне сприйняття тексту [9 МОВ 2.3.2-1] □ характеризує особливості структури тексту, визначаючи функції та роль мовних засобів у ньому [9 МОВ 2.4.3-1] □ використовує для виконання завдань текстові / медіатекстові джерела, інформацію з яких вважає достовірною та надійною, аргументує вибір таких джерел [9 МОВ 2.5.1-1] □ представляє текстову інформацію з одного або кількох джерел, комбінуючи різні способи й засоби візуалізації змісту [9 МОВ 2.6.1-2] □ на основі прочитаного створює власний або колективний медійний продукт [9 МОВ 2.7.2-1] □ створює та презентує тексти різних типів, стилів і жанрів на актуальну самостійно визначену тематику [9 МОВ 3.1.2-1] □ складає та оформлює власні тексти різних типів, стилів і жанрів відповідно до усталених словотвірних, лексичних, орфографічних,	• Складання речень із використанням службових частин мови. • Добирання сполучників для зв'язку однорідних членів речення та частин складного речення. • Визначення в слові орфограм, записування слів із вивченими орфограмами, виправлення таких помилок. • Творення слів різних частин мови за допомогою часток. • Розв'язання ситуаційних завдань, пов'язаних із неправильним уживанням сполучників як... так і; не тільки... але й. • Створення «хмари слів» до теми «Написання не з різними частинами мови». • «Кубування» (відповіді на 6 запитань різних типів, що стосуються теми; використання куба з написами). • Мальований скрайбінг, малюнкові схеми на тему «Написання часток». • Ігри зі словами, вікторини, конкурси (наприклад: ігри «Так – Ні», «Угадай слово», «Чарівна скриня») МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ • Аудіювання, читання текстів та з'ясування ролі в них слів службових частин мови, вигуків.
--	--	---	--	--

		МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ Загальні вимоги щодо написання поштової адреси (для поштових відправлень, заповнення бланків документів тощо).	граматичних, пунктуаційних і стилістичних норм [9 МОВ 3.1.4-1] - визначає та характеризує системні міжрівневі взаємозв'язки між мовними одиницями різних рівнів, типові закономірності їх функціонування на основі узагальнення власних спостережень за мовою і мовленням [9 МОВ 4.1.1-1] - аналізує окремі мовні явища в усному мовленні, текстах і робить висновки щодо функціонування та доцільності використання певних мовних одиниць [9 МОВ 4.1.2-1] - творчо використовує мовні засоби, обираючи із запропонованих варіантів нестандартні рішення, виявляючи художньообразне, асоціативне мислення [9 МОВ 4.2.1-1]	- Аналізування, оцінювання, інтерпретація тексту. - Виразне читання, правильне інтонування речень, уривків, що містять частки, вигуки. - Редагування словосполучень і речень, у яких допущено помилки у вживанні прийменників. - Відновлення деформованого тексту. - Створення усного висловлення, пов'язаного з конкретною життєвою ситуацією (з використанням визначених слів службових частин мови). - Обмін думками на теми, пов'язані із ціннісними орієнтирами. - Створення та розігрування діалогів із використанням запропонованих слів службових частин (наприклад, обмін враженнями після концерту з використанням вигуків, що передають почуття захоплення, радості, подиву та ін.). - Спостереження за вживанням прийменників у фразеологізмах, прислів'ях і приказках. - Добирання прислів'їв і приказок із сполучниками; пісень — із вигуками.
--	--	---	--	--

				• Складання речень з опорними словами та певного змісту. • Створення висловлення з урахуванням ситуації спілкування за малюнком, фото або коміксом (з використанням службових слів). • Створення казки, вірша з використанням звуконаслідувальних слів. • Створення та розігрування діалогів з вигуками. • Візуалізація текстової інформації; переведення текстової інформації в графічну. • Інтерв'ю «Службові слова та їхня роль у мовленні». • Створення слайдів, (відеоролику) про мандрівку Україною з використанням підписів, які місять прийменники. • Бліцпрезентація приспіву однієї пісні, у якому вжито сполучник (прийменник, частку, вигук). • Створення фото-, відео- чи аудіоопам'ятки щодо вживання прийменників, написання часток. • Виконання проекту (наприклад, флешмоб «Говоримо правильно»). Уроки розвитку мовлення 1. Письмовий твір-роздум у публіцистичному стилі з
--	--	--	--	--

				використанням сполучників підрядності (за самостійно складеним складним планом). 2. Створення та розігрування діалогів (з використанням часток, що надають додаткових відтінків), у тому числі: діалогів, що передбачають уникання небажаного й небезпечного спілкування, протистояння маніпулятивним впливам; діалогів в онлайн-середовищі відповідно до запропонованої ситуації спілкування, пов'язаної із життєвим досвідом учнів із використанням етикетних формул; діалогів на визначену тему (наприклад: «Улюблена справа», «Примхи погоди», «Змарнований день»). 3. Написання адреси (для поштового відправлення, заповнення бланка документа тощо).
--	--	--	--	--

УЗАГАЛЬНЕННЯ ТА СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ВИВЧЕНОГО (5 год)

про частини мови, правопис їх і використання в мовленні

4 год+1 год РМ= 5 год

Ціннісні орієнтири

- Усвідомлення необхідності мовної освіти. Прагнення використовувати українську мову в усіх сферах життя.
- Толерантність, милосердя, взаємоповага.
- Розпізнавання маніпулятивного спілкування та оцінювання його як небезпечного й небажаного. Необхідність протистояння маніпулятивним впливам.
- Бажання та потреба в накопиченні, збереженні й передачі родинних і національних звичаїв, традицій, обрядів, цінностей.

	4+1PM=5 год	МОВНА ЛІНІЯ • Самостійні та службові частини мови, вигук; роль їх у мовленні; основні морфологічні ознаки; синтаксична роль. • Форми дієслова. • Розряди прислівників за значенням. • Особливості вживання окремих граматичних форм (на вибір учительки / учителя). • Основні орфограми в словах різних частин мови (на вибір учительки / учителя).	<u>Учень / учениця:</u> ☐ виявляє важливі деталі почутого повідомлення для ілюстрування власного розуміння почутого [9 МОВ 1.4.1-2] ☐ створює та презентує тексти різних типів, стилів і жанрів на актуальну самостійно визначену тематику [9 МОВ 3.1.2-1] ☐ добирає виражальні мовні засоби, виявляючи творчу індивідуальність [9 МОВ 3.1.5-2] ☐ ідентифікує різні види помилок на рівні змісту, структури та мовного оформлення, виправляє та обґрунтовує зроблені виправлення з урахуванням засвоєних мовних норм [9 МОВ 3.3.1-1] ☐ використовує знання про системність мовних явищ для вдосконалення власного мовлення [9 МОВ 4.1.1-2]	МОВНА ЛІНІЯ • Визначення частин мови в реченнях і тексті. • Групування слів за визначеними характеристиками, установлення відповідностей. • Доповнення речень словами в потрібній граматичній формі. • Складання речень із використанням слів у вказаній граматичній формі. • Вибір граматичної форми слова (з обґрунтуванням). • Складання тестових завдань із морфології. • Написання мінітекстів із поясненням написання слів різних частин мови та вживання різних граматичних форм. • Визначення в слові орфограм, обґрунтування написання слів, записування слів із вивченими орфограмами. МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ • Аналіз та оцінювання прочитаного чи прослуханого тексту. • Відповіді на запитання за змістом прочитаного чи почутого. • Зіставлення прочитаного із зображеним на ілюстрації. • Редагування речень, у яких допущено граматичні помилки.
--	----------------	---	---	--

				• Створення висловлень указаної тематики та з використанням визначених слів. • Створення схеми та усне висловлення за нею на тему «Чого я навчився / навчилася на уроках української мови». Урок розвитку мовлення Усне есе на теми, пов'язані із завершенням навчального року та планами на канікули (наприклад: «Мої найкращі моменти за навчальний рік», «Мрії про літню подорож», «Найкращий день навчального року», «Плани на літо», «Відпочинок моєї мрії», «Подяка тим, хто зробив мій навчальний рік особливим»).
--	--	--	--	--

ПРИКІНЦЕВА ЧАСТИНА

Додаток № 1

Загальні критерії оцінювання навчання учнів 7 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої школи

Рівні результатів оцінювання	ал	Загальна характеристика
I. Початковий		Учень/учениця розрізняє об'єкти вивчення
		Учень/учениця відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення
		Учень/учениця відтворює частину навчального матеріалу; з допомогою вчителя виконує елементарні завдання

II. Середній		Учень/учениця з допомогою вчителя відтворює основний навчальний матеріал,повторює за зразком певну операцію,дію
		Учень/учениця відтворює основний навчальний матеріал,з помилками й неточностями дає визначення понять,формулює правило
		Учень/учениця виявляє знання й розуміння основних положень навчального матеріалу;відповідає правильно,але недостає осмислено;застосовує знання при виконанні завдань за зразком
III. Достатній		Учень/учениця правильно відтворює навчальний матеріал,знає основоположні теорії і факти,наводить окремі власні приклади на підтвердження певних думок,частково контролює власні навчальні дії
		Учень/учениця має достатні знання,застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях,намагається аналізувати,встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами,фактами,робити висновки,загалом контролює власну діяльність;відповіді логічні,хоч і мають неточності
		Учень/учениця добре володіє вивченим матеріалом,застосовує знання в стандартних ситуаціях,аналізує й систематизує інформацію,використовує загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією
IV. Високий	0	Учень/учениця має повні,глибокі знання,використовує їх у практичній діяльності,робить висновки,узагальнення
	1	Учень/учениця має гнучкі знання в межах вимог навчальних програм,аргументовано використовує їх у різних ситуаціях,знаходить інформацію та аналізує її,ставить і розв'язує проблеми
	2	Учень/учениця має системні,міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальних програм,усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях;самостійно аналізує,оцінює,узагальнює опанований матеріал,самостійно користується джерелами інформації,приймає обґрунтовані рішення

Під час оцінювання загальних результатів, які прописані в Стандарті й у Свідоцтві досягнень учня/учениці 7 класу, РЕКОМЕНДУЄМО враховувати оцінки за такі види робіт:

I семестр	II семестр
1. Аудіювання 2. Говоріння — <i>діалог + усний переказ</i> (одна оцінка, яка є середнім арифметичним за виконані роботи) 3. Читання — <i>читання мовчки</i> 4. Письмо — <i>письмовий переказ + диктант</i> (одна оцінка, яка є середнім арифметичним за виконані роботи)	1. Аудіювання 2. Говоріння — <i>усний твір</i> 3. Читання — <i>читання вголос</i> 4. Письмо — <i>письмовий переказ + письмовий твір + диктант</i> (одна оцінка, яка є середнім арифметичним за виконані роботи)

I. СПРИЙМАЄ УСНУ ІНФОРМАЦІЮ НА СЛУХ / АУДІЮВАННЯ

Перевіряється здатність учня/учениці сприймати на слух незнайоме за змістом висловлювання із одного прослуховування:

- розуміти мету висловлювання, фактичний зміст, причинно-наслідкові зв'язки, тему і основну думку висловлювання, виражально-зображувальні засоби прослуханого твору;
- давати оцінку прослуханому.

1. Перевірка аудіювання учнів/учениць здійснюється фронтально .

Учитель читає один раз незнайомий учням/ученицям текст, а потім пропонує серію запитань з варіантами відповідей. Учні/учениці повинні мовчки вислухати кожне запитання, варіанти відповідей до нього, вибрати один із варіантів і записати лише його літеру поряд із номером запитання.

У п'ятому класі здобувачам освіти пропонуються 6 запитань з чотирма варіантами відповідей, 6-12 класах - 12 запитань з чотирма варіантами відповідей.

Обсяг тексту аудіювання і тривалість звучання

Клас	Обсяг та час звучання текстів, що належать до			
	художнього стилю		інших стилів	
7-й	600-700 слів	6-7 хв	500-600 слів	5-6 хв

Оцінювання аудіювання

Правильна відповідь на кожне із 6 запитань оцінюється двома балами. Оцінювання здійснюється з огляду на те, що за цей вид діяльності учень/учениця може отримати від 1 бала до 12 балів. Якщо учень/учениця з певних причин не виконав/ла роботу, він/вона має пройти відповідну перевірку додатково задля того, щоб отримати відповідний бал.

Додаток № 3

II. УСНО ВЗАЄМОДІЄ ТА ВИСЛОВЛЮЄТЬСЯ / ГОВОРІННЯ

Під час перевірки складених учнями/ученицями висловлювань (діалогів, усних переказів та творів) ураховується ступінь повноти вираження теми, міра самостійності виконання роботи, ступінь вияву творчих здібностей, особистого ставлення до змісту висловлювання.

1. Діалогічне мовлення

Усне діалогічне мовлення перевіряється в 5–9 класах.

1. Перевіряються здатність учнів/учениць:

- виявляти певний рівень обізнаності з теми, що обговорюється;
- демонструвати вміння: складати діалог відповідно до запропонованої ситуації й мети спілкування; самостійно досягати комунікативної мети, використовувати репліки для стимулювання, підтримання діалогу, формули мовленнєвого етикету, дотримуватися теми спілкування та норм літературної мови, додержуватися правил спілкування, демонструвати певний рівень вправності у процесі діалогу (стислість, логічність, виразність, доречність, винахідливість тощо);
- висловлювати особисту позицію щодо теми, яка обговорюється;

г) аргументувати висловлені тези, ввічливо спростовувати помилкові висловлювання співрозмовника.

Зазначені характеристики діалогу є основними критеріями під час його оцінювання.

2. Перевірка рівня сформованості діалогічного мовлення здійснюється таким чином: учитель пропонує двом учням/ученицям вибрати одну із запропонованих тем чи мовленнєвих ситуацій (теми чи ситуації пропонуються різного рівня складності), обдумати її й обговорити із товаришем перед класом у формі діалогу протягом 3–5 хвилин. Оцінка ставиться кожному з учнів/учениць.

3. Матеріал для контрольних завдань добирається з урахуванням тематики соціокультурної змістової лінії чинної програми, рівня підготовки, вікових особливостей та пізнавальних інтересів учнів.

3. *Одиниця контролю:* діалог, складений двома учнями/ученицями.

Клас	7-й
Орієнтовна кількість реплік для двох учнів	8-10 реплік

Примітка. Під час оцінювання діалогу необхідно диференціювати репліки на розгорнуті (складаються з двох і більше речень) і нерозгорнуті (виражені одним реченням). Якщо репліки розгорнуті, то їх кількість зменшується. До вказаної кількості не зараховуються слова, що відносяться до мовленнєвого етикету (звертання, привітання, прощання тощо).

Оцінювання мовного оформлення діалогу

Мовне оформлення діалогу орієнтовно, спираючись на досвід учителя і не підраховуючи помилок (зважаючи на технічні труднощі фіксації помилок різних типів в усному мовленні).

Під мовним оформленням діалогу, тексту слід розуміти наявність/ відсутність порушень лексичних, фразеологічних, граматичних (морфологічних, синтаксичних) стилістичних, орфоепічних, акцентологічних, інтонаційних норм української літературної мови, а також соціальних норм українського мовленнєвого етикету.

Критерії оцінювання діалогу

Рівень	Бали	Характеристика складених учнями діалогів
Початковий	1	Учень/учениця має значні труднощі в підтриманні діалогу. Здебільшого він/вона відповідає на запитання лише “так” чи “ні” або аналогічними уривчастими реченнями ствердного чи заперечного характеру.

(Бали цього рівня одержують учні/учениці, успіхи яких у самостійному складанні діалогу поки що незначні)	2	Учень/учениця відповідає на елементарні запитання короткими репліками, що містять недоліки різного характеру, але сам/сама досягти комунікативної мети не може.
	3	Учень/учениця бере участь у діалозі за найпростішою за змістом мовленнєвою ситуацією, може не лише відповідати на запитання співрозмовника, а й формулювати деякі запитання, припускаючись помилок різного характеру. Проте комунікативна мета досягається ним/нею лише частково.
Середній (Балів цього рівня заслуговують учні/учениці, які досягли певних результатів у складанні діалогу за двома-чотирма показниками з нескладної теми, але за іншими критеріями результати поки що незначні)	4	Учень/учениця бере участь у діалозі з нескладної за змістом теми, в основному досягає мети спілкування, проте репліки його/її недостатньо вдалі, оскільки не враховують належним чином ситуацію спілкування, не відзначаються послідовністю, доказовістю; трапляється чимало помилок у доборі слів, побудові речень, їх інтонуванні тощо.
	5	Учень/учениця бере участь у діалозі за нескладною за змістом мовленнєвою ситуацією, додержує елементарних правил поведінки в розмові, загалом досягає комунікативної мети, проте допускає відхилення від теми, мовлення його/її характеризується стереотипністю, недостатньою різноманітністю і потребує істотної корекції тощо.
	6	Учень/учениця успішно досягає комунікативної мети в діалозі з нескладної теми, його/її репліки загалом є змістовними, відповідають основним правилам поведінки у розмові, нормам етикету, проте їм не вистачає самостійності суджень, їх аргументації, новизни, лаконізму в досягненні комунікативної мети, наявна певна кількість помилок у мовному оформленні реплік тощо.
Достатній (Балів цього рівня заслуговують учні/учениці, які самостійно, у цілому вправно за більшістю критеріїв склали діалог з теми, що містить певну проблему, продемонстрували належну культуру)	7	Діалогічне мовлення учня/учениці за своїм змістом спрямовується на розв'язання певної проблеми, загалом є змістовним, набирає деяких рис невимушеності; з'являються елементи особистісної позиції щодо предмета обговорення, правила спілкування в цілому додержуються, але ще є істотні недоліки(за 4-ма критеріями): невисокий рівень самостійності й аргументованості суджень, можуть траплятися відхилення від теми, помилки в мовному оформленні реплік тощо.
	8	Учень/учениця загалом вправно бере участь у діалозі за ситуацією, що містить певну проблему, досягаючи комунікативної мети, висловлює судження і певною мірою аргументує їх з допомогою загальновідомих фактів, у діалозі з'являються елементи оцінних характеристик, узагальнень, що базуються на

спіл-кування, проте за деякими з критеріїв(від 2-х до 4-х) їх мовлення ще містить певні недоліки)		використанні прислів'їв і приказок, проте допускаються певні недоліки за кількома критеріями(3-ма).
	9	Учень/учениця самостійно складає діалог з проблемної теми, демонструючи загалом достатній рівень вправності і культури мовлення (чітко висловлює думки, виявляє вміння сформулювати цікаве запитання, дати влучну, дотепну відповідь, виявляє толерантність, стриманість, коректність у разі незгоди з думкою співрозмовника), але в діалозі є певні недоліки за 2-ма критеріями, наприклад: нечітко виражається особиста позиція співбесідників, аргументація не відзначається оригінальністю тощо.
Високий (Балів цього рівня заслуговують учні/учениці, які продемонстрували високу культуру спілкування, переконливо аргументуючи свої думки з приводу проблемної теми, даючи можливість висловитися партнеру по діалогу; змогли зіставити різні погляди на той самий предмет, навести аргументи “за” і “проти” в їх обговоренні тощо)	10	Учень/учениця складає діалог за проблемною ситуацією, демонструючи належний рівень мовленнєвої культури, вміння формулювати думки, обґрунтовуючи власну позицію, виявляє готовність уважно і доброзичливо вислухати співрозмовника, даючи можливість висловитися партнеру по діалогу; додержується правил мовленнєвого етикету; структура діалогу, мовне оформлення реплік діалогу звичайно відповідає нормам, проте за одним з критеріїв можливі певні недоліки.
	11	Учень/учениця складає діалог, самостійно обравши аспект запропонованої теми (або ж самостійно визначає проблему для обговорення), переконливо й оригінально аргументує свою позицію, зіставляє різні погляди на той самий предмет, розуміючи при цьому можливість інших підходів до обговорюваної проблеми, виявляє повагу до думки іншого; структура діалогу, мовне оформлення реплік діалогу відповідає нормам.
	12	Учень/учениця складає глибокий за змістом і досконалий за формою діалог, самостійно обравши аспект запропонованої теми (або ж самостійно визначає проблему для обговорення), демонструючи вміння уважно і доброзичливо вислухати співрозмовника, коротко, виразно, оригінально сформулювати свою думку, дібрати цікаві, влучні, дотепні, переконливі аргументи на захист своєї позиції, у тому числі й з власного життєвого досвіду, зіставити різні погляди на той самий предмет; здатний/здатна змінити свою думку в разі незаперечних аргументів іншого; додержується правил поведінки й мовленнєвого етикету в розмові.

2. Монологічне мовлення (усні переказ і твір)

1. Перевіряється здатність учня/учениці:

а) виявляти певний рівень обізнаності з теми, що розкривається (усно);

б) демонструвати вміння:

- будувати висловлювання певного обсягу, добираючи і впорядковуючи необхідний для реалізації задуму матеріал (епізод із власного життєвого досвіду, прочитаний або прослуханий текст, епізод з кінофільму, сприйнятий (побачений чи почутий) твір мистецтва, розповідь іншої людини тощо);
- урахувати мету спілкування, адресата мовлення;
- розкривати тему висловлювання;
- виразно відображати основну думку висловлювання, диференціюючи матеріал на головний і другорядний;
- викладати матеріал логічно, послідовно;
- використовувати мовні засоби відповідно до комунікативного завдання, дотримуючись норм літературної мови;
- додержувати єдності стилю;

в) виявляти своє ставлення до предмета висловлювання, розуміти можливість різних тлумачень тієї самої проблеми;

г) виявляти певний рівень творчої діяльності, зокрема:

- трансформувати одержану інформацію, відтворюючи її докладно, стисло, вибірково, своїми словами, змінюючи форму викладу, стиль тощо відповідно до задуму висловлювання;
- створювати оригінальний текст певного стилю;
- аргументувати висловлені думки, переконливо спростовувати помилкові докази;
- викладати матеріал виразно, доречно, економно, виявляти багатство лексичних і граматичних засобів.

2. Організація контролю здійснюється за одним з двох варіантів.

Усі учні/учениці виконують роботу самостійно.

3. Перевірка здатності **говорити** (усно переказувати чи створювати текст) здійснюється індивідуально: учитель пропонує певне завдання (переказати зміст матеріалу докладно, стисло, вибірково; самостійно створити висловлювання на відповідну тему) і дає учневі/ учениці час на підготовку.

Оцінювання усного переказу/твору

За усне висловлювання (переказ, твір) ставлять одну оцінку – за зміст, а також якість мовного оформлення (орієнтовно, спираючись на досвід учителя і не підраховуючи помилок, зважаючи на технічні труднощі фіксації помилок різних типів в усному мовленні).

III. СПРИЙМАЄ ПИСЬМОВІ ТЕКСТИ / ЧИТАННЯ

1. Читання вголос

Контрольна перевірка читання вголос здійснюється в 5-9 класах

1. Перевіряються здатність учня/учениці:

а) демонструвати певний рівень розуміння прочитаного;

б) виявляти вміння читати із достатньою швидкістю, плавно, з гарною дикцією, відповідно до орфоепічних та інтонаційних норм;

в) виражати за допомогою темпу, тембру, гучності читання особливості змісту, стилю тексту, авторський задум;

г) пристосовувати читання до особливостей слухачів (ступеня підготовки, зацікавленості певною темою тощо).

2. Перевірка вміння читати вголос здійснюється індивідуально: учитель дає учневі/учениці текст, опрацьований на попередніх уроках, деякий час на підготовку і пропонує прочитати цей текст перед класом.

3. *Матеріал для контрольного завдання:* знайомий учневі/учениці текст, дібраний відповідно до вимог програми для кожного класу; текст добирається з таким розрахунком, щоб час його озвучення (за нормативною швидкістю) окремим/ою учнем/ученицею дорівнював 1–2 хвилинам (для читання слід пропонувати невеликі тексти зазначених у програмі стилів, типів і жанрів мовлення, відносно завершені уривки творів або порівняно великий текст, розділений на частини, які читаються кількома учнями/ученицями послідовно).

4. *Одиниця контролю:* озвучений учнем/ученицею текст (швидкість читання у звичайному для усного мовлення темпі – 80–120 слів за хвилину).

Критерії оцінювання читання вголос

Рівень	Бали	Характеристика читання
Початковий (Бали цього рівня одержують учні/учениці, які читають дуже повільно, припускаються)	1	Учень/учениця читає, не зв'язуючи слова між собою інтонаційно, не відділяючи одне речення від іншого, припускається значної кількості помилок на заміну, перестановку, пропуск (складів, слів); вимовляє в багатьох випадках слова відповідно до їх написання, а не до норм вимови; швидкість читання в кілька разів нижча за норми.

значної кількості помилок у структуруванні тексту і речення, прочитанні і вимові слів, інтонуванні речень)	2	Учень/учениця читає, відриваючи окремі слова одне від одного, не завжди відділяє одне речення від іншого; припускається помилок на заміну, перестановку, пропуск (складів, слів); вимовляє в багатьох випадках слова відповідно до їх написання, а не до норм вимови; швидкість читання складає орієнтовно третину від норми.
	3	Читання характеризується певним рівнем зв'язності, який проте ще недостатній, як і темп, що наближається до половини норми. Допускається ще велика кількість помилок різного характеру.
Середній (Бали цього рівня заслуговують учні/учениці, які читають зі швидкістю, що наближається до норми, поділяючи текст на речення, пов'язуючи слова в реченні між собою, але читають не досить плавно і виразно, припускаючись помилок в інтонуванні, вимові тощо)	4	Учень/учениця читає, зі швидкістю, що дещо перевищує половину норми, поділяючи текст на речення, але припускається значної кількості помилок в інтонуванні речень різних типів; у поділі речень на смислові частини, неправильно ставить логічний наголос; припускається орфоепічних помилок; читання не досить плавне.
	5	Учень/учениця читає зі швидкістю, що наближається до норми, в основному правильно інтонуючи кінець речення, але припускається помилок у поділі речень на смислові частини, логічному наголошуванні слів, а також в інтонуванні речень певної синтаксичної будови (за програмою відповідного класу); припускається орфоепічних помилок; читання не досить плавне.
	6	Учень/учениця читає зі швидкістю, що відповідає нормі, правильно інтонуючи кінець речення, логічно наголошуючи слова, але робить окремі помилки в поділі речень на смислові частини та в інтонуванні речень певної синтаксичної будови (за програмою відповідного класу); припускається орфоепічних помилок; читання не досить плавне.
Достатній (Бали цього рівня заслуговують учні/учениці, які читають плавно, з належною швидкістю, правильно інтонують речення і поділяють їх на смислові відрізки, але припускаються певних недоліків за деякими	7	Учень/учениця читає зі швидкістю в межах норми, у цілому плавно, правильно інтонуючи речення певної синтаксичної будови (за програмою відповідного класу), роблячи логічні наголоси; поділ речення на смислові відрізки в цілому логічно правильний, але цей поділ не пристосований до особливостей слухацької аудиторії; емоційне забарвлення тексту в читанні відсутнє; є орфоепічні помилки.
	8	Учень/учениця читає швидко, плавно, досить правильно інтонуючи речення певних синтаксичних структур, роблячи логічні наголоси; поділ речення на смислові відрізки логічно правильний, але не завжди пристосований до особливостей слухацької аудиторії; темп, тембр, гучність читання не пов'язані з певним комунікативним завданням; емоційне забарвлення тексту наявне, але воно не виявляє авторського задуму; є орфоепічні помилки.

критеріями(вираження авторського задуму, виконання комунікативного завдання; норм орфоепії, дикції)	9	Учень/учениця читає швидко, плавно, правильно інтонуючи речення різної синтаксичної будови; поділ речення на смислові відрізки та логічне наголошування слів правильні, але в окремих випадках темп, тембр, гучність читання не пов'язані з відповідним комунікативним завданням; емоційне забарвлення недостатньо виявляє авторський задум; можуть бути орфоепічні помилки.
Високий (Бали цього рівня заслуговують учні/учениці, які читають плавно, швидко, правильно інтонують речення і поділяють їх на смислові відрізки; добре відтворюють авторський задум, стильові особливості тексту, розв'язують комунікативне завдання; читають орфоепічно правильно, з гарною дикцією)	10	Учень/учениця читає виразно, з гарною дикцією; інтонація (поділ речень на смислові частини, логічне наголошування слів, мелодика речень різної синтаксичної будови), емоційне забарвлення, тембр, темп, гучність читання відтворюють авторський задум, стильові характеристики тексту, але в читанні можуть бути окремі недоліки(наприклад, недостатньо враховано комунікативне завдання, особливості слухацької аудиторії), незначні орфоепічні огріхи.
	11	Читання учня/учениці цілком відповідає усім зазначеним вище критеріям (глибоке проникнення у зміст прочитаного, бездоганне дотримання орфоепічних, інтонаційних норм, виразна передача авторського задуму, стильових характеристик тексту, врахування комунікативного завдання, особливостей слухацької аудиторії).
	12	Учень/учениця читає винятково виразно, з гарною дикцією; глибоко й тонко відтворюючи емоційне забарвлення, авторський задум, стильові характеристики тексту; вміло виконує комунікативне завдання, визначене вчителем або самостійно.

2. Читання мовчки

1. Перевіряються здатність учня/учениці читати новий для них текст із належною швидкістю, розуміти й запам'ятовувати після одного прочитування: фактичний зміст, причинно-наслідкові зв'язки, тему і основну думку, виражально-зображувальні засоби прочитаного твору; давати оцінку прочитаному.

2. Перевірка вміння читати мовчки здійснюється фронтально за одним із варіантів.

Учні/учениці читають незнайомий текст від початку до кінця, а відтак відповідають на запитання вчителя за змістом прочитаного. Учні/учениці повинні вислухати кожне запитання, варіанти відповідей на нього, вибрати один з них і записати лише його номер поряд із номером запитання.

У 5 класі учням/ученицям пропонують 6 запитань за текстом з чотирма варіантами відповідей.

Запитання повинні торкатися фактичного змісту тексту, його причинно-наслідкових зв'язків, окремих мовних особливостей (переносне значення слова, виражальні засоби мови тощо), відображених у тексті образів (якщо є), висловлення оцінки прочитаного.

3. Матеріал для контрольного завдання: невідомі учням/ученицям тексти різних стилів, типів жанрів мовлення, що включають монологічне та діалогічне мовлення (відповідно до вимог програми для кожного класу). Текст добирається таким чином, щоб учні, які мають порівняно високу швидкість читання, витрачали на нього не менше 1 – 2 хвилини часу і були завантажені роботою.

Обсяг текстів для контрольного читання мовчки

Клас	Обсяг тексту для читання мовчки		Швидкість читання мовчки (слів за хвилину)
	художнього стилю	інших стилів	
7-й	540-630 слів	420-480 слів	120-210

Одиниця контролю: відповіді учнів/учениць на запитання тестового характеру, складені за текстом, що запропонований для читання, та швидкість читання.

Оцінювання читання мовчки

Оцінювання читання мовчки здійснюється за допомогою тестової перевірки: правильна відповідь на кожне із 6 запитань оцінюється двома балами. Якщо учень/учениця з певних причин не виконав/ла роботу, він/вона має пройти відповідну перевірку додатково задля того, щоб отримати відповідний бал.

Додаток № 5

IV. ПИСЬМОВО ВЗАЄМОДІЄ ТА ВИСЛОВЛЮЄТЬСЯ / ПИСЬМО (письмові переказ / твір / есе / диктант)

1. Перевіряється здатність учня/учениці:

а) виявляти певний рівень обізнаності з теми, що розкривається (письмово);

б) демонструвати вміння:

- будувати висловлювання певного обсягу, добираючи і впорядковуючи необхідний для реалізації задуму матеріал (епізод із власного життєвого досвіду, прочитаний або прослуханий текст, епізод з кінофільму, сприйнятий (побачений чи почутий) твір мистецтва, розповідь іншої людини тощо);
- урахувати мету спілкування, адресата мовлення;
- розкривати тему висловлювання;
- виразно відображати основну думку висловлювання, диференціюючи матеріал на головний і другорядний;
- викладати матеріал логічно, послідовно;
- використовувати мовні засоби відповідно до комунікативного завдання, дотримуючись норм літературної мови;
- додержувати єдності стилю;

в) виявляти своє ставлення до предмета висловлювання, розуміти можливість різних тлумачень тієї самої проблеми;

г) виявляти певний рівень творчої діяльності, зокрема:

- трансформувати одержану інформацію, відтворюючи її докладно, стисло, вибірково, своїми словами, змінюючи форму викладу, стиль тощо відповідно до задуму висловлювання;
- створювати оригінальний текст певного стилю;
- аргументувати висловлені думки, переконливо спростовувати помилкові докази;
- викладати матеріал виразно, доречно, економно, виявляти багатство лексичних і граматичних засобів.

2. Перевірка здатності **письмово** переказувати і створювати текст здійснюється фронтально: учням/ученицям пропонується переказати прочитаний учителем (за традиційною методикою або самостійно прочитаний) текст чи інший матеріал для переказу або самостійно написати твір.

1. Переказ / переказ із творчим завданням

Матеріалом для переказу (усного/письмового) можуть бути: текст, що читається вчителем, або попередньо опрацьований текст; самостійно прочитаний матеріал з газети, журналу, епізод кінофільму чи телепередачі, розповідь іншої людини про певні події, народні звичаї тощо. Якщо пишеться переказ із творчим завданням, учням/ученицям пропонується, окрім того, також **завдання, що передбачає написання творчої роботи, обов'язково пов'язаної із змістом переказу.**

Обсяг тексту для переказу

Клас	7-й
------	-----

Обсяг тексту для переказу	200-250 слів
Обсяг творчого завдання до переказу, виконаного письмово	0,5-0,75 сторінок

Обсяг тексту для стислого чи вибіркового переказу має бути у 1,5– 2 рази більшим за обсяг тексту для докладного переказу. Якщо для контрольної роботи використовуються інші джерела, то матеріал добирається так, щоб обсяг переказу міг бути в межах пропонованих для певного класу норм.

Тривалість звучання усного переказу – 3– 5 хвилин.

2. Твір

Матеріалом для твору (усного/письмового) можуть бути: тема, сформульована на основі попередньо обговореної проблеми, життєвої ситуації, прочитаного та проаналізованого художнього твору; а також пропоновані для окремих учнів/учениць допоміжні матеріали (якщо обирається варіант диференційованого підходу до оцінювання).

Обсяг письмового твору з української мови

Клас	7-й
Кількість сторінок	1,5-2

3. Есе

Есе (есей) – самостійна творча письмова робота, ознакою якої є особистісний характер сприймання проблеми та її осмислення, невеликий обсяг, вільна композиція, невимушеність та емоційність викладу.

Види есе: вільне і формальне

Вільне	Формальне
<i>Ознаки:</i> невеликий обсяг (7-10 речень);	<i>Ознаки:</i> обсяг 120-200 слів логічна організація структури:

довільна форма і стиль викладу зі збереженням структурованості тексту (вступ, основна частина, висновок); наявність позиції автора.	наявність відповідних компонентів (тези, аргументи, приклади, оцінювальні судження, висновки); ґрунтовність викладу; наявність позиції автора.
---	--

Вільне есе обмежене в часі (5 – 10 і 10 – 15 хв). До нього доцільно вдаватися на кожному уроці й на різних етапах його: цілевизначення, закріплення, рефлексії тощо. Для написання формального есе виділяють більше часу: від 20 до 45 хвилин.

Види формального есе:

інформаційне (есе-розповідь, есе-визначення, есе-опис); *критичне*; *есе-дослідження* (порівняльне есе, есе-протиставлення, есе причини-наслідку, есе-аналіз).

Вимоги до формального есе

1. Обсяг – 1 – 2 сторінки тексту (120-200 слів).
2. Есе повинно сприйматися як цілісний твір, ідея якого зрозуміла й чітка.
3. Кожен абзац есе розкриває одну думку.
4. Необхідно писати стисло і ясно. Есе не повинно містити нічого зайвого, має нести лише інформацію, необхідну для розкриття ідеї есе, власної позиції автора.
5. Есе має відрізнятися чіткою композиційною побудовою, бути логічним за структурою. В есе, як і в будь-якому творі, повинна простежуватися внутрішня логіка, що визначається, з одного боку, авторським підходом до питання, яке обговорюється, а з іншого – самим питанням. Необхідно уникати різких стрибків від однієї ідеї до іншої, думка має розкриватися послідовно.
6. Есе повинно засвідчити, що його автор знає й осмислено застосовує теоретичні поняття, терміни, узагальнення, ідеї.
7. Есе повинно містити переконливе аргументування порушеної проблеми.

Структура есе

Есе складається з таких частин – *вступ, основна частина, висновок*.

Вступ – обґрунтування вибору теми есе.

Основна частина – теоретичні основи обраної проблеми й виклад основного питання. Ця частина припускає розвиток аргументації й аналізу, а також обґрунтування їх, виходячи з наявних даних, інших аргументів і позицій.

Висновок – узагальнення й аргументовані висновки до теми, підсумовує есе або ще раз вносить пояснення, підкріплює зміст і значення викладеного в основній частині.

Критерії оцінювання письмових переказів / творів / есе

Ба ли	Рівні навчальних досягнень учнів	Мовне оформлення		Змістові помилки
		орфографічні пунктуаційні помилки	лексичні, граматичні стилістичні	
Початковий рівень				
	Побудованому учнем/ученицею тексту бракує зв'язності й цілісності, урізноманітнення потребує лексичне та граматичне оформлення роботи	15-16 і більше	13 і більше	Окремі речення
	Побудоване учнем/ученицею висловлювання характеризується фрагментарністю, думки викладаються на елементарному рівні; потребує збагачення й урізноманітнення лексика і граматична будова мовлення	13-14	12	Окремі фрагменти
	Учневі/учениці слід працювати над виробленням умінь послідовніше й чіткіше викладати власні думки, дотримуватися змістової та стилістичної єдності висловлювання, потребує збагачення та урізноманітнення лексика й граматична будова висловлювання	11-12	11	Менше ½ норми
Середній рівень				
	Висловлювання учня/учениці за обсягом складає дещо більше половини від норми і характеризується певною завершеністю, зв'язністю; розкриття теми має бути повнішим, ґрунтовнішим і послідовнішим; чіткіше мають розрізняватися основна та другорядна інформація; потребує урізноманітнення добір	9-10	9	7

	слів, більше має використовуватися авторська лексика			
	За обсягом робота учня/учениці наближається до норми, загалом є завершеною, тему значною мірою розкрито, проте вона потребує глибшого висвітлення, має бути увиразнена основна думка, посилена єдність стилю, мовне оформлення різноманітнішим	7-8	8	6
	За обсягом висловлювання учня/учениці сягає норми, його тема розкривається, виклад загалом зв'язний, але учневі ще слід працювати над умінням самостійно формулювати судження, належно їх аргументувати, точніше добирати слова й синтаксичні конструкції	5-6	7	5
Достатній рівень				
	Учень/учениця самостійно створює достатньо повний, зв'язний, з елементами самостійних суджень текст, вдало добирає лексичні засоби, але ще має вдосконалювати вміння чітко висвітлювати тему, послідовно її викладати, належно аргументувати основну думку	4	6	4
	Учень/учениця самостійно будує достатньо повне, осмислене висловлювання, загалом ґрунтовно висвітлює тему, добирає переконливі аргументи на їх користь, проте ще має працювати над урізноманітненням словника, граматичного та стилістичного оформлення роботи	3	5	3
	Учень/учениця самостійно будує послідовний, повний, логічно викладений текст; загалом розкриває тему, висловлює основну думку; вдало добирає лексичні засоби, проте ще має працювати	1+1 (негруба)	4	2

	над умінням виразно висловлювати власну позицію і належно її аргументувати			
Високий рівень				
	Учень/учениця самостійно будує послідовний, повний текст, ураховує комунікативне завдання, висловлює власну думку, певним чином аргументує різні погляди на проблему, робота відзначається багатством словника, граматичною правильністю, дотриманням стильової єдності й виразності тексту	1	3	1
	Учень/учениця самостійно будує послідовний, повний текст, ураховує комунікативне завдання; аргументовано, чітко висловлює власну думку, зіставляє її з думками інших, уміє пов'язати обговорюваний предмет із власним життєвим досвідом, добирає переконливі докази для обґрунтування тієї чи іншої позиції з огляду на необхідність розв'язувати певні життєві проблеми; робота відзначається багатством словника, точністю слововживання, стилістичною єдністю, граматичною різноманітністю	1 (негруба)	2	-
	Учень/учениця самостійно створює яскраве, оригінальне за думкою та оформленням висловлювання відповідно до мовленнєвої ситуації; повно, вичерпно висвітлює тему; аналізує різні погляди на той самий предмет, добирає переконливі аргументи на користь тієї чи іншої позиції, використовує набуту з різних джерел інформацію для розв'язання певних життєвих проблем; робота відзначається багатством слововживання, граматичною	-	1	-

	правильністю та різноманітністю, стилістичною довершеністю			
--	---	--	--	--

Мовне оформлення перевірки письмових робіт

За **письмове мовлення** виставляють одну оцінку: на основі підрахунку допущених недоліків за зміст і помилок за мовне оформлення, ураховуючи їх співвідношення.

Оцінюючи письмові роботи (перекази, твори), враховують наявність:

- 1) орфографічних та пунктуаційних помилок, які підраховуються сумарно, без диференціації (перша позиція);
- 2) лексичних, граматичних і стилістичних помилок (друга позиція).

Загальну оцінку за мовне оформлення (МО) виводять таким чином: до бала за орфографію та пунктуацію додають бал, якого заслуговує робота за кількістю лексичних, граматичних і стилістичних помилок, одержана сума ділиться на 2:

МО:	4	5	(7 + 8): 2 = 8 балів
	I + V —	Л + Г + С	

Під час виведення **єдиної оцінки за письмову роботу** до кількості балів, набраних за зміст переказу чи твору, додається кількість балів за мовне оформлення і їхня сума ділиться на 2.

При цьому, якщо частка не є цілим числом, вона заокруглюється в бік більшого числа.

Остаточний вигляд запису:

3 — 4: 7 балів
МО — 4 — 5: 8 балів (7+8): 2 = 8 балів

Під час проведення уроків навчальних переказів/творів рекомендується на розсуд учителя здійснювати вибірково перевірку певного виду діяльності.

4. Диктант. Оцінювання правописних (орфографічних і пунктуаційних) умінь учнів/учениць

Основною формою перевірки орфографічної та пунктуаційної грамотності є контрольний текстовий *диктант*.

1. Перевірці підлягають уміння правильно писати слова на вивчені орфографічні правила і словникові слова, визначені для запам'ятовування; ставити розділові знаки відповідно до опрацьованих правил пунктуації; належним чином оформляти роботу. Перевірка здійснюється фронтально за традиційною методикою.
2. Для контрольного текстового диктанту використовуються тексти, в яких кожне з опрацьованих протягом семестру правил орфографії та/чи пунктуації були представлені 3–5 прикладами.

Обсяг диктанту у 7 класі

Клас	7-й
Кількість слів у тексті	110-120

Примітка. У визначенні кількості слів у диктанті враховують як самостійні, так і службові слова.

Критерії оцінювання диктанту

Рівні	Початковий			Середній			Достатній			Високий		
Бали	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Кількість помилок	15–16 і більше	13–14	11–12	9–10	7–8	5–6	4	3	1+1 (негруба)	1	1 (негруба)	-

Особливості оцінювання диктанту

1. Орфографічні та пунктуаційні помилки оцінюються однаково;
2. **Виправляються, але не враховуються такі орфографічні і пунктуаційні помилки:**
 - а) на правила, які не включені до шкільної програми;
 - б) на ще не вивчені правила;
 - в) у словах з написаннями, що не перевіряються, над якими не проводилась спеціальна робота;
 - г) у передачі так званої авторської пунктуації.

3. Повторювані помилки (помилка у тому самому слові, яке повторюється в диктанті кілька разів), вважається однією помилкою .
4. Однотипні (помилки на те само правило), але в різних словах вважаються різними помилками.
5. Розрізняють грубі і негрубі помилки; зокрема, до негрубих відносяться такі:
 - а) у винятках з усіх правил;
 - б) у написанні великої букви в складних власних найменуваннях;
 - в) у випадках написання разом і окремо префіксів у прислівниках, утворених від іменників з прийменниками;
 - г) у випадках, коли замість одного знаку поставлений інший;
 - д) у випадках, що вимагають розрізнення **не** і **ні** (у сполученнях *не хто інший, як...; не що інше, як...; ніхто інший не...; ніщо інше не...*);
 - е) у пропуску одного із сполучуваних розділових знаків або в порушенні їх послідовності;
 - є) у заміні українських букв російськими.
6. П'ять виправлень (неправильне написання на правильне) прирівнюються до однієї помилки.

ПЕРЕЛІК НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Державний стандарт базової середньої освіти. Постанова КМУ № 898 від 30.09.2020
р.: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>
2. Закон України «Про освіту» (Прийняття від 05.09.2017. Набрання чинності 28.09.2017):
<https://osvita.ua/legislation/law/2231/>
3. Закон України «Про повну загальну середню освіту» (16 січня 2020 р.): <https://osvita.ua/legislation/law/2232/>
4. Методичні рекомендації для розроблення модельних навчальних програм:
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/03/25/metod.pdf>
5. Модельна навчальна програма «Українська мова. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Заболотний О.В., Заболотний В.В., Лавринчук В.П., Плівачук К.В., Попова Т.Д.)
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Movno-lite rat.osv.hal/Ukrayinska.mova.7-9.klas.Zabolotnyy.ta.in.02.08.2023.pdf>
6. Підручник «Українська мова. 7 клас» (автори: : Заболотний О. В., Заболотний В. В. Українська мова: підручник для 7-го класу закл. загальн. середн. освіти. «Генеза», 2024):
<https://shkilni-pidruchnyky.com/7-klas/ukrayinska-mova/zabolotnyy-2024>

7. Типова освітня програма для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти (Наказ МОН від 09.08.2024 р. № 1120:
<https://mon.gov.ua/npa/pro-vnesennia-zmin-do-typovoi-osvitnoi-prohramy-dlia-5-9-klasiv-zakladiv-zahalnoi-serednoi-osvity>

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМИ ГАЛУЗЯМИ

результатів навчання здобувачів освіти відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти

МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Бал	ГАЛУЗЕВІ КРИТЕРІЇ			
	Група результатів 1. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях	Група результатів 2. Сприймання, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів (зокрема художніх текстах, медіатекстах) та використання її для збагачення власного досвіду	Група результатів 3. Висловлювання думок, почуттів і ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, взаємодія з іншими особами у цифровому середовищі, дотримання норм літературної мови	Група результатів 4. Дослідження індивідуального мовлення, використання мови для Власної мовної творчості, спостереження за мовними та літературними явищами, проведення їх аналізу
1	<i>Учень / учениця:</i> сприймає і розпізнає інформацію, отриману від учителя (інших осіб); відповідає на окремі прості запитання за змістом почутого, використовуючи прості однотипні фрази; припускається суттєвих змістових помилок; виконує окремі прості репродуктивні завдання / навчальні дії за наданим зразком з допомогою вчителя	<i>Учень / учениця:</i> сприймає і розпізнає інформацію з тексту ! медіатексту, запропонованого вчителем (іншими особами); відповідає на окремі прості запитання за змістом прочитаного / переглянутого, використовуючи прості однотипні фрази; припускається суттєвих змістових помилок; виконує окремі прості репродуктивні завдання / навчальні дії за наданим зразком з допомогою вчителя	<i>Учень / учениця:</i> демонструє вміння записувати висловлення, зокрема в цифровому середовищі; частково відтворює способи діяльності за наданим зразком, припускаючись різного виду помилок; порівнює написане зі зразком і коригує за допомоги вчителя	<i>Учень / учениця:</i> сприймає і розпізнає інформацію про мовні одиниці, мовні та літературні явища; відповідає на окремі прості запитання, припускаючись суттєвих помилок; виконує частину простих завдань / навчальних дій щодо спостереження за мовою та мовленням за наданим зразком з допомогою вчителя; передає Інформацію, використовуючи короткі однотипні фрази
2	<i>Учень / учениця:</i> відтворює незначну частину інформації, отриманої від учителя (інших осіб) або із запропонованих джерел; відповідає на частину простих запитань за змістом почутого, припускається змістових і логічних помилок; виконує частину простих репродуктивних завдань / навчальних дій	<i>Учень / учениця:</i> відтворює незначну частину інформації з тексту / медіатексту, запропонованого вчителем (іншими особами); відповідає на частину простих запитань за змістом прочитаного / переглянутого, припускається змістових і логічних помилок; виконує частину простих репродуктивних	<i>Учень / учениця:</i> відтворює висловлення різних письмових жанрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, за наданим шаблоном зі зміною предмета повідомлення і частково записує їх, демонструючи усвідомлення окремих фактів і елементарних уявлень;	<i>Учень / учениця:</i> відтворює незначну частину інформації про мовні одиниці, мовні та літературні явища; відповідає на частину простих запитань, припускаючись суттєвих помилок; виконує прості завдання / навчальні дії щодо спостереження за мовою та

	за наданим зразком з допомогою вчителя; виявляє зацікавленість до ідей, висловлених іншими; комунікує з іншими за потреби, використовуючи прості однотипні фрази	завдань / навчальних дій за наданим зразком з допомогою вчителя; виявляє зацікавленість до ідей, висловлених іншими; комунікує з іншими за потреби, використовуючи прості однотипні фрази	відповідає на запитання вчителя щодо відповідності письмового висловлення меті, частково корегує його за допомоги вчителя; використовує стандартні мовні засоби під час відтворення зразка, припускаючись різного виду помилок	мовленням за наданим зразком з допомогою вчителя; комунікує з іншими за потреби, використовуючи прості однотипні фрази й повторюючи сказане співрозмовниками
3	<i>Учень /учениця:</i> відтворює частину інформації, отриманої від учителя (Інших осіб) або із запропонованих джерел; відповідає на прості запитання за змістом почутого, припускається незначних змістових і логічних помилок; виконує прості репродуктивні завдання / навчальні дії за наданим зразком з допомогою вчителя, долучається до роботи в групі; висловлює думки простими фразами; перепитує, уточнюючи інформацію, потрібну для розуміння змісту почутого	<i>Учень /учениця:</i> відтворює частину Інформації з тексту / медіатексту, запропонованого вчителем (іншими особами); відповідає на прості запитання за змістом прочитаного / переглянутого, припускається змістових і логічних помилок; виконує прості репродуктивні завдання / навчальні дії за наданим зразком з допомогою вчителя, долучається до роботи в групі; висловлює думки щодо прочитаного / переглянутого простими фразами; перепитує, уточнюючи інформацію, потрібну для розуміння змісту	<i>Учень /учениця:</i> відтворює висловлення різних письмових жанрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, за наданим шаблоном зі зміною предмета повідомлення і записує їх; відповідає на запитання вчителя щодо відповідності письмового висловлення меті, коригує його лише за допомоги вчителя; використовує стандартні мовні засоби під час відтворення зразка, припускаючись різного виду помилок	<i>Учень /учениця:</i> відтворює частину інформації про мовні одиниці, мовні та літературні явища; припускається суттєвих помилок; відповідає на частину простих запитань; виконує завдання / навчальні дії щодо спостереження за мовою та мовленням за наданим зразком з допомогою вчителя; долучається до роботи в групі; висловлюється простими фразами; часто перепитує, уточнюючи потрібну інформацію
4	<i>Учень /учениця:</i> відтворює основну інформацію, отриману від учителя (інших осіб) або із запропонованих джерел; відповідає на прості запитання за змістом почутого; виконує репродуктивні завдання / навчальні дії за зразком під керівництвом учителя, зокрема під час роботи в групі; підтримує спілкування в межах запропонованої теми, використовуючи прості фрази	<i>Учень /учениця:</i> відтворює основну інформацію із тексту / медіатексту, запропонованого вчителем (іншими особами); відповідає на прості запитання за змістом прочитаного / переглянутого; виконує репродуктивні завдання / навчальні дії за зразком під керівництвом учителя, зокрема під час роботи в групі; пояснює зміст прочитаного / переглянутого, використовуючи прості фрази.	<i>Учень /учениця:</i> створює власні висловлення різних письмових жанрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, за наданим шаблоном і записує їх; відповідає на запитання вчителя щодо завершеності власного висловлення в переданні інформації, коригує його лише за допомоги вчителя; обмежено використовує мовні засоби під час створення власних висловлень, припускаючись різного виду помилок	<i>Учень /учениця:</i> відтворює основну інформацію про мовні одиниці, мовні та літературні явища; відповідає на прості запитання з постійною опорою на запропоноване джерело інформації, може пояснити окремі поняття / терміни / навчальні дії; виконує завдання / навчальні дії щодо спостереження за мовою та мовленням за зразком під керівництвом учителя; виконує деякі обов'язки, розподілені в групі, для розв'язання пошукових та/або творчих завдань; підтримує Ініційоване іншими спілкування в межах обговорюваної

				теми, використовуючи прості фрази, обмежено вживаючи наукові поняття
5	<i>Учень /учениця:</i> застосовує частину основної інформації, отриманої від учителя (інших осіб) або із запропонованих джерел для виконання навчальних завдань; відповідає на запитання за змістом почутого; виконує репродуктивні завдання / навчальні дії за запропонованим алгоритмом під керівництвом учителя, зокрема під час роботи в групі; долучається до спілкування в межах запропонованої теми, використовуючи прості фрази	<i>Учень /учениця:</i> застосовує частину основної інформації із тексту / медіатексту, запропонованого вчителем (іншими особами) для виконання навчальних завдань; відповідає на запитання за змістом прочитаного / переглянутого; виконує репродуктивні завдання / навчальні дії за запропонованим алгоритмом під керівництвом учителя, зокрема під час роботи в групі; коментує зміст прочитаного / переглянутого, використовуючи прості фрази.	<i>Учень /учениця:</i> створює власні висловлення різних письмових жанрів за зразком, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, демонструє утруднення в дотриманні мети та врахуванні адресата, записує висловлення в довільній формі; відповідає на запитання вчителя щодо завершеності власного висловлення в переданій інформації, коригує його лише за допомоги вчителя; обмежено використовує основні мовні засоби під час створення власних висловлень, припускаючись різного виду помилок	<i>Учень /учениця:</i> застосовує основну інформацію про мовні одиниці, мовні та літературні явища; відповідає на прості запитання з опорою на запропоновані джерела інформації; може пояснити основні поняття / явища / навчальні дії; виконує незначну частину дослідницького та/або творчого завдання за запропонованим алгоритмом, за потреби звертаючись по допомогу, під час роботи в групі; долучається до обговорення відомої теми, використовуючи прості фрази, доречно вживаючи окремі наукові поняття
6	<i>Учень /учениця:</i> застосовує інформацію, отриману від учителя або із запропонованих джерел, для виконання навчальних завдань; виконує репродуктивні завдання / навчальні дії за запропонованим алгоритмом за потреби звертаючись по допомогу, зокрема під час роботи в групі; розпізнає з допомогою вчителя проблемні ситуації й висловлює окремі припущення щодо способів розв'язання їх; спілкується в межах запропонованої теми без значних утруднень	<i>Учень /учениця:</i> застосовує інформацію із тексту / медіатексту, запропонованого вчителем (іншими особами) для виконання навчальних завдань; виконує репродуктивні завдання / навчальні дії за запропонованим алгоритмом за потреби звертаючись по допомогу, зокрема під час роботи в групі; розпізнає з допомогою вчителя проблемні ситуації й висловлює окремі припущення щодо способів розв'язання їх; коментує зміст прочитаного / переглянутого	<i>Учень /учениця:</i> створює власні висловлення різних письмових жанрів за зразком, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, ураховуючи мсту та адресата, записує висловлення відповідно до вимог жанру; відповідає на запитання вчителя щодо структурно-сислової завершеності власного висловлення в переданні інформації, коригує його лише за допомоги вчителя; обмежено використовує стандартні мовні засоби під час створення власних висловлень, припускаючись різного виду помилок	<i>Учень /учениця:</i> застосовує інформацію про мовні одиниці, мовні та літературні явища; відповідає на прості запитання з опорою на запропоновані джерела інформації; розуміє і пояснює основні поняття / явища / навчальні дії, наводить прості приклади; виконує самостійно частину дослідницького та/або творчого завдання за запропонованим алгоритмом; розпізнає з допомогою вчителя окремі проблемні ситуації і висловлює припущення щодо розв'язання їх, зокрема під час роботи в групі; спілкується щодо способу виконання дослідницького та/або творчого завдання, доречно вживаючи основні наукові поняття

7	<i>Учень / учениця:</i> виокремлює в почутому інформацію, потрібну для виконання навчальних завдань і вирішення проблемних ситуацій; виконує репродуктивні й окремі частково-пошукові завдання за запропонованим алгоритмом, зокрема під час роботи в групі; розпізнає проблемні ситуації і розв'язує їх відомим способом з допомогою вчителя; спілкується в межах запропонованої теми; наводить окремі аргументи й приклади на підтвердження висловленої думки	<i>Учень / учениця:</i> виокремлює з тексту / медіатексту інформацію, потрібну для виконання навчальних завдань і вирішення проблемних ситуацій; виконує репродуктивні й окремі частково-пошукові завдання за запропонованим алгоритмом, зокрема під час роботи в групі; розпізнає проблемні ситуації і розв'язує їх відомим способом з допомогою вчителя; наводить окремі аргументи й приклади на підтвердження висловленої думки щодо змісту прочитаного / переглянутого	<i>Учень / учениця:</i> створює власні висловлення різних письмових жанрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, ураховуючи мету та адресата, записує їх відповідно до вимог жанру, взаємодіє з іншими особами в цифровому середовищі; відповідає на запитання вчителя щодо завершеності власного висловлення в переданні інформації; частково коригує написане щодо форми (орфографія, пунктуація, граматичні форми слів); використовує стандартні мовні засоби під час створення власних висловлень, припускаючись різного виду помилок	<i>Учень / учениця:</i> виокремлює у запропонованих джерелах потрібну інформацію; відповідає на запитання за опрацьованою інформацією; перетворює один вид інформації в інший за зразком; виконує окремі дослідницькі та/або творчі завдання за запропонованим алгоритмом самостійно або в співпраці з однокласниками, за потреби звертаючись по допомогу; розпізнає окремі проблемні ситуації і висловлює припущення щодо розв'язання їх; долучається до обговорення окремих етапів виконання дослідницького та/або творчого завдання, наводить окремі аргументи й приклади
8	<i>Учень / учениця:</i> зіставляє, порівнює за визначеними критеріями почуте; добирає прийнятний із запропонованих способів для унаочнення й візуалізації інформації; виконує окремі пошукові завдання за запропонованим алгоритмом, зокрема під час роботи в групі, за потреби звертаючись по допомогу; розв'язує проблемні ситуації відомим способом під керівництвом учителя; заохочує до спілкування й долучається до обговорення певної теми; наводить аргументи й приклади щодо почутого	<i>Учень / учениця:</i> зіставляє, порівнює за визначеними критеріями зміст прочитаного / переглянутого; добирає прийнятний із запропонованих способів для унаочнення й візуалізації інформації; виконує окремі пошукові завдання за запропонованим алгоритмом, зокрема під час роботи в групі, за потреби звертаючись по допомогу; розв'язує проблемні ситуації відомим способом під керівництвом учителя; долучається до обговорення змісту й форми прочитаного / переглянутого, наводить аргументи й приклади	<i>Учень / учениця:</i> створює власні висловлення різних письмових жанрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, ураховуючи мету та адресата, записує їх відповідно до вимог жанру, взаємодіє з іншими особами в цифровому середовищі; відповідає на Запитання вчителя щодо завершеності власного висловлення в переданні інформації; частково коригує написане щодо змісту та форми (орфографія, пунктуація, граматичні форми слів); використовує стандартні мовні засоби під час створення власних висловлень, припускаючись різного виду помилок.	<i>Учень / учениця:</i> порівнює, зіставляє наукову інформацію з обраних джерел про мовні та мовленнєві одиниці, мовні та літературні явища, порівнює матеріал за визначеними ознаками; виконує окремі дослідницькі та/або творчі завдання за запропонованим алгоритмом, зокрема під час роботи в групі; розв'язує проблемні ситуації відомим способом під керівництвом учителя; долучається до обговорення процесу та результатів виконання дослідницького та/або творчого завдання, наводить аргументи й приклади, доречно використовуючи наукові поняття
9	<i>Учень / учениця:</i> аналізує отриману з різних джерел інформацію за визначеними критеріями,	<i>Учень / учениця:</i> аналізує отриману з кількох текстів / медіатекстів інформацію за визначеними	<i>Учень / учениця:</i> створює власні висловлення різних письмових жанрів, зокрема	<i>Учень / учениця:</i> аналізує інформацію з різних джерел щодо мовних і мовленнєвих одиниць,

	перетворює почуте в різні форми повідомлень; обґрунтовує зв'язок почутого з власним життєвим досвідом; виконує пошукові завдання, зокрема під час роботи в групі; розв'язує проблемні ситуації відомим способом; ініціює спілкування та обмінюється інформацією щодо обговорюваної теми; наводить доречні аргументи й приклади щодо висловленої думки	критеріями, інтерпретує зміст прочитаного / переглянутого й перетворює його в різні форми повідомлень; обґрунтовує зв'язок прочитаного / переглянутого з власним життєвим досвідом; виконує пошукові завдання, зокрема під час роботи в групі; розв'язує проблемні ситуації відомим способом; обмінюється інформацією щодо обговорюваної теми, наводить доречні аргументи й приклади щодо висловленої думки	повідомлення в цифровому середовищі, урахувуючи мету та адресата, записує їх відповідно до вимог жанру, взаємодіє з іншими особами в цифровому середовищі; аналізує власний текст з огляду на його цілісність, повноту і завершеність у переданні інформації в умовах взаємодії (зокрема в цифровому середовищі) з учителем або однокласниками; коригує і уточнює власне висловлення (за потреби); вправно використовує стандартні мовні засоби під час створення власних висловлень.	мовних і літературних явищ, упорядковує / представляє її в різні способи; виконує дослідницькі та/або творчі завдання, зокрема під час роботи в групі, відомим способом; обговорює результати наукової та/або творчої роботи, доречно коментує їх, спираючись на знання про мовні та мовленнєві одиниці, мовні та літературні явища
10	<i>Учень /учениця:</i> інтегрує істотну й потрібну для виконання завдань інформацію з різних джерел; виконує пошукові й окремі творчі завдання, зокрема під час роботи в групі; обирає доцільний спосіб розв'язання проблемних ситуацій; обирає доречний спосіб комунікативної взаємодії в групі; переконливо аргументує свою позицію щодо обговорюваної теми	<i>Учень /учениця:</i> інтегрує істотну й потрібну для виконання завдань інформацію з різних текстів / медіатекстів; виконує пошукові й окремі творчі завдання, зокрема під час роботи в групі; обирає доцільний спосіб розв'язання проблемних ситуацій; обстоює свою позицію щодо обговорюваної теми	<i>Учень /учениця:</i> створює власні висловлення різних письмових жанрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, урахувуючи мету та адресата, записує їх відповідно до вимог жанру, дискутує в цифровому середовищі; самостійно аналізує власний текст з огляду на його цілісність, повноту і завершеність у переданні інформації, толерантність і академічну доброчесність; коригує і уточнює власне висловлення (за потреби); вправно використовує різноманітні мовні засоби під час створення власних висловлень	<i>Учень /учениця:</i> інтегрує істотну й потрібну інформацію з різних джерел, виявляючи проблеми, що можуть бути досліджені науково, визначає способи використання досліджених одиниць і явищ у власній творчості; виконує дослідницькі та/або окремі творчі завдання самостійно або в групі; обирає доцільний спосіб розв'язання проблемних ситуацій; аргументує власну позицію щодо наукових та/або творчих питань, зокрема в межах вирішення спільних завдань, спираючись на авторитетні джерела
11	<i>Учень /учениця:</i> узагальнює інформацію з різних джерел, оцінює її за визначеними критеріями; виконує пошукові й творчі завдання, зокрема під час роботи в групі; комбінує різні способи виконання завдань у нестандартних ситуаціях; обирає ефективний спосіб	<i>Учень /учениця:</i> узагальнює інформацію з різних текстів / медіатекстів, оцінює її за визначеними критеріями; виконує пошукові й творчі завдання, зокрема під час роботи в групі; комбінує різні способи виконання завдань у нестандартних ситуаціях;	<i>Учень /учениця:</i> створює власні висловлення різних письмових жанрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, урахувуючи мету та адресата, записує їх відповідно до вимог жанру з елементами візуалізації (за потреби), дискутує в цифровому середовищі;	<i>Учень /учениця:</i> узагальнює й оцінює за визначеними критеріями наукову інформацію щодо мовних і мовленнєвих одиниць, мовних і літературних явищ; виконує дослідницькі та/або творчі завдання, зокрема під час роботи в групі; використовує мовні засоби для

	комунікативної взаємодії в групі; розвиває ідеї / думки учасників спілкування щодо обговорюваної теми та вибудовує логічну аргументацію для вирішення спільних завдань	розвиває ідеї / думки учасників обговорення прочитаного / переглянутого, вибудовує логічну аргументацію для вирішення спільних завдань	самостійно аналізує власний текст з огляду на його цілісність, повноту і завершеність у передаванні інформації, толерантність і академічну доброчесність; коригує і уточнює власне висловлення (за потреби); вправно використовує різноманітні мовні засоби під час створення власних висловлень.	втілення творчих задумів, виявляючи власні вподобання; розвиває наукові / творчі ідеї учасників обговорення, вибудовує логічну аргументацію на основі знань про мовні та мовленнєві одиниці, мовні та літературні явища
12	<i>Учень /учениця:</i> оцінює отриману з різних джерел інформацію, доцільно використовує її в різних ситуаціях; виконує пошукові, творчі завдання, зокрема під час роботи в групі; адаптує різні способи виконання завдань відповідно до змінюваних умов, ураховуючи ризики й прогножуючи наслідки; виступає посередником у спілкуванні, демонструє толерантність до різних поглядів і надає роз'яснення за потреби іншим учасникам	<i>Учень /учениця:</i> оцінює отриману з різних текстів / медіатекстів інформацію, доцільно використовує її в різних ситуаціях; виконує пошукові, творчі завдання, виявляючи оригінальність, зокрема під час роботи в групі; адаптує різні способи виконання завдань відповідно до змінюваних умов, ураховуючи ризики й прогножуючи наслідки; переконливо аргументує позицію щодо прочитаного / переглянутого, виявляє толерантність до різних поглядів.	<i>Учень /учениця:</i> створює власні висловлення різних письмових жанрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, ураховуючи мету та адресата, записує їх відповідно до вимог жанру з елементами візуалізації (за потреби), дискутує в цифровому середовищі; самостійно аналізує власний текст з огляду на його цілісність, повноту, завершеність у передаванні інформації, толерантність і академічну доброчесність; коригує й уточнює (за потреби); вільно використовує мовні засоби, зокрема експериментує з ними, під час створення власних висловлень, надаючи їм індивідуальних рис.	<i>Учень /учениця:</i> оцінює отриману з різних джерел наукову інформацію про мовні та мовленнєві одиниці, мовні та літературні явища, доцільно використовує її в дослідницькій і творчій діяльності; виконує самостійно або в групі дослідницькі завдання (від постановки проблеми до представлення результатів); оригінально використовує мовні засоби для втілення творчих задумів; узгоджує різні позиції щодо наукових та/або творчих питань, спираючись на системні знання про мовні та мовленнєві одиниці, мовні та літературні явища й визнаючи можливість множинних поглядів